

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

Názvy pražských restaurací z pohledu onomastiky

Bakalářská práce

Studijní obor: Bohemistika

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Maturová, Ph.D.

Autor: Barbora Sirová

České Budějovice 2015

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 7. května 2015

Barbora Sirová

Poděkovat bych v první řadě chtěla vedoucí mé bakalářské práce, paní doktorce Markétě Maturové, a to jak za její laskavý přístup ke mně, tak i za její cenné rady. Po celou dobu mého psaní mi byla nedocenitelnou podporou.

Dále bych ráda poděkovala paní doktorce Mileně Šipkové, CSc., která mi umožnila získat cenné texty, jichž je autorkou, aniž bych musela těžce shánět jejich kopie.

V neposlední řadě děkuji slečně doktorandce Květě Měšťanové za její odborné rady a všem svým blízkým za jejich neskonalou trpělivost.

Anotace

Téma bakalářské práce spadá do oblasti chrématonym. Autorka práce sestaví podrobný seznam pražských restaurací a na základě studia odborné literatury provede rozbor jednotlivých sémantických skupin spolu s jejich motivacemi. Cílem práce je zmapovat pojmenování restaurací v hlavním městě a zároveň přispět k poznání zdejší chrématonymie.

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of chrematonymy. It contains a detailed list of Prague's restaurants and, using academic literature, provides an analysis of the individual semantic groups together with their motivations. The aim of the present thesis is to provide an overview of restaurant names in the Czech capital as well as to contribute to the overall knowledge of the local chrematonymy.

Obsah

1.....	Metodologie	9
2.....	Úvod	11
3Vlastní	jména	13
3.1Propria	ve vztahu s apelativy	13
3.2Vznik	propií	14
3.3Dělení	vlastních jmen	14
3.4Dělení	propií dle struktury	17
3.4.1Propria	přímá a nepřímá	17
3.4.2Názvy	předložkové a nepředložkové	17
3.5Vývoj	a osobnosti české onomastiky	17
4Jména	restaurací	20
4.1Problematika	zařazení názvů restaurací	20
4.1.1	Toponyma	20
4.1.2	Chrématonyma	21
4.2Vztahové	modely	22
4.2.1Vztahový	model „kde“	24
4.2.2Vztahový	model „kdo, co“ a „jaký, jací“	24
4.2.3Vztahový	model „čí“	25

4.2.4	Několik	vztahových	modelů	
	25			
5	Jména	restaurací	v	Praze
				1
	.....			26
5.1	Oficiální		název	
	.....			26
5.2	.....			Pravopis
	.....			27
6	Klasifikace		názvů	
	.....			30
6.1	Strukturní		klasifikace	
	.....			30
6.1.1	Jednoslovná		pojmenování	
	31			
6.1.2	Dvouslovná		pojmenování	
	32			
6.1.3	Víceslovná		pojmenování	
	34			
6.1.4	.....			Zkratky
	35			
6.2	Motivační		klasifikace	
	.....			35
6.2.1	.....			Poloha
	36			
6.2.2	.....			Osoba
	38			
6.2.3	Sortiment	/	typ	restaurace
	39			
6.2.4	Exteriér,			interiér
	40			
6.2.5	Důležitá			skutečnost
	40			
6.2.6	.....			Ostatní
	40			

7.....	Závěr	41
8.....	Literatura	44
8.1Elektronické	zdroje	45
8.1.1Databáze	podniků	45
8.1.2Zdroje	motivací	podniků
45		

1 Metodologie

Informace v teoretické části byly získány postupnými rešeršemi pramenů o vlastních jménech, především *Úvodu do obecné onomastiky* Rudolfa Šrámka (1999) a *Synchronních*

a diachronních aspektů české onymie Milana Harvalíka (2009). Z nich je ve většině případů vycházeno, přičemž jsou porovnávány s dalšími texty, které dané téma zpracovávají. V části, která se zabývá chrématonymy a názvy podniků, byly cennými zdroji články Zuzany Hlubinkové *K některým typům názvů brněnských restaurací* (2007) a *Možnost aplikace vztahových modelů* Pavla Mittera (2003).

Výchozím bodem praktické části je sběr dat, který byl proveden metodou kvantitativního výzkumu. Zahrnuty do něj byly bary, hospody, kavárny, kluby, pivnice a restaurace, avšak pouze ty z nich, které se nachází v Praze 1, tedy v centru metropole, a zároveň mají české (nebo z cizích jmen přejaté) názvy.

V první řadě byla pojmenování podniků vyhledávána na internetových databázích, jako jsou *Firmy.cz* nebo známý hodnotící web *Tripadvisor*. Další byly nalezeny na internetových mapách. Sběr byl zakončen terénním získáváním informací.

Po shromáždění dat bylo ověřováno, zda veškeré podniky stále fungují. Nejdříve tak bylo učiněno opět na základě hodnotících webů. Zmíněný *Tripadvisor* se stal dobrým vodítkem, protože ho používají miliony recenzentů a nová hodnocení přibývají každý den. Nebyl-li podnik hodnocen více než přibližně dva týdny, musela být jeho existence dále prověřována. Tak se dělo telefonicky či na základě osobních návštěv míst, kde se měly dané instituce nacházet.

Dále byly zjišťovány motivace vzniku názvů. Častým zdrojem byly oficiální stránky podniků. V případě jejich využití budou uvedeny v použité literatuře, a to odděleně od ostatních internetových zdrojů. Velice hodnotným podkladem byla i kniha *Pražské hospody* (2006). Historie podniků zde často odhaluje i motivaci jejich názvu. Jindy byly informace získány na základě telefonických rozhovorů či osobních setkání s majiteli podniků či ostatními zaměstnanci provozu.

Tyto kroky vedly ke vzniku kompletního přehledu veškerých restauračních zařízení, která se stala součástí výzkumu. Jejich abecedně řazený seznam spolu s motivacemi vzniku názvů je uveden v přílohové tabulce (viz příloha č. 1).

Množina jednotlivých pojmenování byla dále tříděna a popsána na základě poznatků, které vychází z teoretické části, a to dle jejich strukturní a motivační složky. Cílem práce je tedy syntetická analýza. Jednotlivé názvy budou zahrnuty do větších celků, na jejichž základě budou učiněny závěry. Cílem této práce je zjistit, z kolika slov se pojmenování nejčastěji skládají, jaká je jejich slovnědruhovává platnost, zda více čerpají ze sféry jmen obecných či vlastních a která motivační skupina je nejproduktivnější. Řeší ale i mnoho jiného. Například se zjistilo, že se v názvech často objevují pravopisné chyby. Na základě toho jsou připomenuty normy Ústavu pro jazyk český, kterými bychom se měli řídit.

Na tomto místě je třeba upozornit, že pokud bude v jakékoli části práce uvozena množina příkladů zkratkou „př.“, znamená to, že jich bude uvedeno jen několik. Pokud použita nebude, jedná se o kompletní výčet.

2 Úvod

Věda o vlastních jménech se nazývá onomastika. V první kapitole jsou představeny její teoretické základy, dělení a historický vývoj. Stěžejní je část zabývající se opozicí apelativní a propriální sféry, tedy rozdíly a podobnostmi mezi obecnými a vlastními jmény. Opomenuty nejsou ani důležité osobnosti české onomastiky.

V druhé kapitole je blíže popsána zkoumaná skupina názvů restauračních zařízení (dále RZ). Především se zabývá problematikou jejich zařazení. Do anotace jsme uvedli, že práce, která zkoumá názvy RZ, spadá do oblasti chrématonym, jmen lidských výtvorů zakotvených ve společenských a podobných vztazích. Jsme si ale vědomi, že to není tvrzení zcela jednoznačné, což bude na tomto místě vysvětleno.

Po teoretickém úvodu následuje praktická část. Nashromážděno bylo téměř tři sta názvů barů, čajoven, hospod, kaváren, klubů, vináren a restaurací. Výzkum se zaměřil jen na české názvy, a to pouze v Praze 1. Samotný sběr dat byl poměrně obtížný. Pohostinství je proměnlivou oblastí podnikání a je možné, že několik podniků ze seznamu (viz příloha č. 1) už v době čtení práce nebude existovat. Z tohoto hlediska bylo nutné sebraná pojmenování pečlivě protřídit. Ačkoli majitelé se na daných adresách neustále mění a s nimi někdy i názvy podniků, motivace zůstávají dlouhodobě velmi podobné, což je pro náš výzkum stěžejní.

Zajímavý je oddíl věnovaný pravopisné stránce sebraných pojmenování. V něm jsou postihnuty nejčastější chyby, které byly při sběru dat zaznamenány, a na jejich základě jsou připomenuty s nimi související pravopisná pravidla. Tato problematika vůbec nebyla součástí plánu výzkumu, ale zdála se být natolik zajímavá, že byla podrobněji zpracována.

Sebraná pojmenování jsou dále tříděna dvojím způsobem: dle jejich strukturní složky

a dle jejich motivační složky. V klasifikaci strukturní budou rozdělena na jednoslovná

a víceslovná, bude určeno, z jakých slovních druhů se nejčastěji skládají, a zda mají původ v oblasti jmen obecných či vlastních. Díky motivační klasifikaci pak

bude jasnější, podle čeho a proč dostaly podniky své názvy. Motivace budou přehledně rozčleněny do několika skupin. Veškerá RZ spolu s jejich motivacemi jsou uvedena v tabulce, která tvoří nejpodstatnější část příloh (viz příloha č. 1).

Závěrečná kapitola shrnuje nejdůležitější poznatky výzkumu a je vyústěním stanoveného cíle, kterým je přispět k pražské chrématonymii a zjistit, jaké má množina sebraných názvů nejzajímavější strukturní rysy, a podle čeho je jejich autoři nejčastěji nazývají.

V oblasti gastronomie se pohybuje celá má rodina, včetně mě samotné. Z toho důvodu jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala toto téma. Při hledání motivací názvů pohostinských zařízení jsem často vycházela z vlastních znalostí a velkou informační podporou byli také moji blízcí.

3 Vlastní jména

Vlastní jména (*onyma, propria*) jsou jazykové jednotky pojmenovávající komunikativně individualizované objekty. Jejich hlavní funkcí je propriálně jmenované ohraničit jako neopakovatelnou jednotlivinu diferencovanou jak od jmen obecných, tak od množiny *proprií* stejného druhu a zařadit objekty do určitých věcných, sociálních, kulturních, ekonomických a historických vztahů (ŠRÁMEK 1999: 11).

Lingvistická disciplína, která zpracovává vlastní jména, se nazývá **onomastika** (ŠRÁMEK 1999: 11). Termín **onymie** pak označuje soubor všech vlastních jmen daného jazyka, dané společnosti, daného vývojového období a podobně. Onymie ale není jen pouhým mechanickým svodem jmen, ale i specifickou, vnitřně strukturovanou soustavou, kterou propriální bohatství vytváří (ŠRÁMEK 1999: 51).

3.1 Propria ve vztahu s apelativy

Propria, vzhledem k jejich výše zmíněným funkcím, stojí v opozici ke sféře apelativ (jmen obecných), a obecná lexikologie je proto právem vnímá jako takzvanou druhou vrstvu jazyka. Podstatným argumentem pro vydělení *proprií* od apelativ je i odlišnost jejich charakteru. Například pomístní vlastní jméno *Most* a obecné *most* se nemohou vzájemně suplovat. V *propriu Most* totiž není zakomponován pojmově zobecňující význam, jak je tomu u apelativ, a na druhé straně apelativum *most* neidentifikuje objekt jako jednotlivinu, což je stěžejní funkcí onym. Bez existence vlastních jmen by mezi oběma pojmenováními nebyl žádný rozdíl, význam by splynul a identifikace objektu jako jednotliviny by se musela vyjadřovat jinak, například pomocí *deixe*: „*Ta ves, která leží tam, kde byl most*“ (ŠRÁMEK 1999: 51).

Jména vlastní a obecná mají společnou materii – tedy lexikální prostředky, pojmenovací postupy, slovtvorné možnosti, pravidla gramatické a syntaktické organizace a podobně. Jejich opozicí se tudíž nerozumí absolutní protiklad. Propria se však od apelativní sféry odlišují svými již zmíněnými základními funkcemi, což způsobuje i specifikaci užitých jazykových prostředků. Například všechna vlastní jména jsou slovnědruhově vždy substantiva, ačkoli ukazují na jiný slovesný původ (př. příjmení *Dočkal*). Jedná se tedy

o funkční protiklad dvou různých způsobů vztahu mezi pojmenováním a pojmenovaným v rámci téhož jazyka (ŠRÁMEK 1999: 11–12).

Z každého obecného jména lze vytvořit proprium, a to kdykoli společnost cítí potřebu

s daným objektem manipulovat jako s jednotlivinou. Deproprializace (přetvoření vlastního jména na obecné) tak častá není. Dochází k ní tehdy, když vlastní jméno nabyde obecného významu (př. *švejk* = mazaný člověk) (ŠRÁMEK 1999: 13).

3.2 Vznik proprií

Onymie, tedy soustava vlastních jmen národního jazyka, vzniká třemi způsoby:

1. **onymizací** apelativ v intenci morfémových struktur daného jazyka, a to bez-sufixálně (př. *písek* → *Písek*), afixálně (př. *hora* → *Záhoří*), kompozitně (př. *Žabovřesky*) nebo větně (př. příjmení *Skočdopole*);
2. **transonymizací**, tedy procesem uvnitř soustavy onymie, kdy se například místní jméno se stane jménem domu (př. *hotel Praha*);
3. **přijetím cizích proprií** s příslušnou úpravou fonetickou, morfémovou, případně sémantickou (př. *Kindervajičko*)

(ŠRÁMEK 1999: 57–58).

Pojmenovací akt onymie spočívá v těchto uzlových bodech: vznik komunikativně podmíněné opozice apelativních a onymických objektů, akt onymické nominace a konečně zpětné zapojení do komunikace a fungování v ní (ŠRÁMEK 1999: 30). Vedle stálých pojmenování existují soubory vlastních jmen, jež se značně proměňují. Společenské změny reagují rychle například na jména pozemků (př. vznikání nových názvů pro hony bývalých JZD). Vznikání a proměňování onymie je trvalým znakem její existence. I ona podléhá módě, a tak je téměř nemožné ji shromáždit. Žádnému národnímu jazyku se to doposud nepodařilo (ŠRÁMEK 1999: 58–59).

3.3 Dělení vlastních jmen

Práce vychází ze Šrámkova propriálního dělení, a to s vědomím, že existují i jiné možnosti třídění vlastních jmen. Ta se od sebe mohou více či méně lišit, avšak do jisté míry všechny vycházejí z původní klasifikace proprií, kterou v 60. letech navrhl významný český onomastik, Vladimír Šmilauer (HLUBINKOVÁ 2007: 144).

Podle druhové povahy onymických objektů se vytvářejí tři velké prostory:

1. geonymický, zahrnující všechny objekty na povrchu země a ve vesmíru;

2. bionymický, zahrnující jména osobní;
3. chrématonymický, zahrnující vlastní jména pro objekty vzniklé lidskou činností

(ŠRÁMEK 1999: 16).

Z těchto tří plánů dále vyplývá následující klasifikace proprií:

1. **geonyma** – kartograficky fixovatelné onymické objekty ležící v krajině
  - toponyma
    - oikonyma – osídlené objekty (př. města, vsi) a jejich místní části (př. mlýny, zámky)
    - anoikonyma – neosídlené objekty
      - hydronyma (př. potoky, řeky)
      - oronyma (př. hory, skály)
      - agronyma – ekonomicky využívané plochy (pole a podobně)
      - hodonyma – komunikační spoje (př. silnice, železnice)
      - choronyma – části zemského povrchu (př. regiony, světadíly)
  - kosmonyma/astronyma (př. galaxie, planety)
2. **bionyma** – živé objekty
  - antroponyma – rodná jména a příjmení, přezdívky a pseudonymy = hypokoristika; skupinová antroponyma = obyvatelská jména, rodinná jména
  - nepravá antroponyma (př. jména hraček, pohádkových postav)
  - theonyma – jména bohů
  - zoonyma – zvířecí jména
  - fytonyma – jména rostlin (př. památné stromy)
3. **chrématonyma** – objekty, které jsou výsledkem lidské činnosti a nejsou zakotveny v přírodě, ale v ekonomických (výrobních, obchodních a dalších), politických a kulturních vztazích
  - jména výrobků (př. automobilové výrobky, kosmetika)
  - společenské instituce, organizace, zařízení (př. divadla, univerzity)
  - společenské jevy (př. státní svátky, významné události)
  - jiné druhy chrématonym (př. jména historických dokumentů, vyznamenání)

(ŠRÁMEK 1999: 163–165)

3.4 Dělení proprií dle struktury

Následující dělení vlastních jmen preferují vždy jen jednu stránku proprií. Kritériem jsou především povrchové vlastnosti jejich jazykové výstavby (ŠRÁMEK 1999: 16–19).

3.4.1 Propria přímá a nepřímá

Přímá propria nazývají objekt podle toho, čím je svou věcnou stránkou (př. *Niva* = louka s vlastnostmi nivy). Nepřímá pojmenování naopak odráží pouze jednu jeho motivickou vlastnost, například jakostní (př. „suchost“ louky *Suchá*). V relaci k jinému objektu u nepřímých pojmenování se přítomnost apelativa v komunikaci považuje za rušivou, proto většinou vznikají pouze předložková pojmenování (př. není *Pole u lesa*, ale pouze *U lesa*) (ŠRÁMEK 1999: 16–19).

3.4.2 Názvy předložkové a nepředložkové

Předložky ve jménech mají schopnost lokalizovat. Mnohdy se užívají u toponym, zřídka pak u antroponym (př. příjmení *Podhajský*). V apelativním kontextu jsou předložky synsémantické, ale v propriích mají důležitou sémantickou relevanci (př. pole *Za potokem* není totéž, co pole *Při potoku*). Časté jsou mimo jiné u názvů hospod spadajících pod kategorii jmen domů (ŠRÁMEK 1999: 16–19).

3.5 Vývoj a osobnosti české onomastiky

Koncem 19. století, v době národního obrození, vzrůstal ve společnosti zájem o jazyk, historii a kulturu českého národa a vlastní jména byla tehdy chápána jako výraz vlastenectví. Věnovali se jim ale především **historici** (HARVALÍK 2004: 18–19). Kvůli svým nelingvistickým metodám byla totiž onomastika na počátku přiřazována k jiným vědám než k těm jazykovým. Také v Německu ji považovali za vědu historickou, ve Spojených státech byla zase součástí sociologie (HARVALÍK 2009: 18–47).

Za zakladatele vědy můžeme považovat **Františka Palackého**, který jako jeden z prvních používal ve svých historických textech svědectví místních jmen. Jeho nejdůležitější toponomastickou prací je *Popis království českého* z roku 1848, kde na základě dlouholetého a podrobného zkoumání starých pramenů v podstatě kodifikoval české podoby místních jmen. Tato jeho práce je dodnes jednou ze stěžejních pomůcek onomastiků (HARVALÍK 2004: 18–19).

K rozvoji české onomastiky přispěl i historik a archivář **Vincenc Brandl**, jehož vrcholným dílem jsou *Rozpravy o jménech topických* napsané ke konci devatenáctého století. Formuluje v něm řadu důležitých myšlenek. Píše například, že onymie je tvořena vrstvami jmen nakladených na sebe v průběhu času podle toho, jak se v zemi střídaly jednotlivé národy. Důležité je zmínit i **Augusta Sedláčka**, který zpřístupnil svými poznatky mnohou materiálovou základnu pro pozdější onomastické bádání. Jeho známou publikací je například *Místopisný slovník historický království Českého* z roku 1909 (HARVALÍK 2004: 18–19).

Před druhou světovou válkou začal onomastiku na Karlově univerzitě přednášet Vladimír Šmilauer. Kolem semináře vznikla skupina lidí, kterou lze považovat za českou onomastickou školu. Zvláště intenzivně se nauka o vlastních jménech rozvíjí ale až od 50.–60. let minulého století. Začíná ztrácet charakter pouhé pomocné vědy historické a dovršuje se její přesun do věd lingvistických. Onomastika jako subdisciplína lingvistiky je do značné míry svébytná, s velkou mírou metodologické samostatnosti a současně se budují základy její teorie. Ta se zatím soustředí především na problematiku klasifikace vlastních jmen a vymezení diferencí mezi apelativy a proprii. V průběhu 50.–60. let si díky dílům Antonína Profouse, Jana Svobody, Vladimíra Šmilauera, Josefa Beneše a později Rudolfa Šrámka či Miroslavy Knappové a dalších vybudovala svá základní materiálová východiska a stala se tak jedním z mála jazyků Evropy, jejichž onymie je ve svých podstatných částech zpracována v relativní úplnosti a systematičnosti (ŠRÁMEK 1999: 11).

Zásadní přelom znamenala v 60. letech práce **Vladimíra Šmilauera** *Osídlení Čech ve světle místních jmen*, kterou navázal na již existující slovník pomístních jmen v Čechách **Antonína Profouse** (*Místní jména v Čechách I–V*, 1947–1957). Šmilauer v ní představuje novou metodu „malých typů“, ve které nepracuje pouze s derivačními sufíxy jmen, ale i s jejich základy a s tím, jak se s jednotlivými příponami kombinují. Šmilauerovo pojetí našlo pokračovatele i v řadách zahraničních lingvistů. Metodu malých typů později aplikoval na onomastický materiál například jeho žák Ivan Lutterer nebo onomastička Libuše Olivová-Nezbedová (HARVALÍK 2004: 20–22). Vladimír Šmilauer je označován za zakladatele moderní české onomastiky (HARVALÍK 2009: 48). Důležitý je i jeho *Úvod do toponomastiky*, taktéž z 60. let.

V 60.–70. letech se stala onomastika definitivně jazykovědným oborem. Otevřely se nové možnosti a objevily se potřeby doplnit mezery v její dosavadní nepropracovanosti. Významnou roli zde sehrály studie **Miloše Dokulila** a **Pavla Trosta** (ŠRÁMEK 1999: 3). Začaly se pořádat dnes už tradiční semináře *Onomastika a škola*, které prohlubují spolupráci vysokých škol s onomastickými pracovišti (HARVALÍK 2004: 28) a roku 1960 začal vycházet časopis *Onomastický zpravodaj*, dnes *Acta onomastica* (HARVALÍK 2009: 48).

Silné postavení si vydobyli brněnští onomastikové. Koncem 80. let zde otevřel seminář **Rudolf Šrámek**. Důraz klade na strukturní analýzu proprií – jeho neznámějším dílem je systematický přehled teorie vlastních jmen *Úvod do obecné onomastiky* z roku 1999 (HARVALÍK 2004: 25–26). Na Šrámkovu práci navazují mnozí onomastici. Principy jeho modelové teorie tvoří i základy *Slovanského mezinárodního atlasu*, rozsáhlého mezinárodního onomastického projektu (HARVALÍK 2009: 49).

V současné době vzrůstá zájem o chrématonomastiku. Zabývá se jí například **Miroslava Knappová**, jinak nejen akademické veřejnosti známá svým zájmem o jména a jejich socioonomastickou složku, nebo autor skript *Úvod do nauky o vlastních jménech* z roku 1984, **Ludvík Kuba** (HARVALÍK 2004: 25). Pro tuto práci však byly v oblasti chrématonymie přínosné texty mnoha dalších, například Patrika Mittera a Zuzany Hlubinkové.

V neposlední řadě zmiňme také důležité osobnosti české onomastiky **Milana Harvalíka**, Janu Pleskalovou nebo Doubravu Moldanovou. V Českých Budějovicích se vlastními jmény zabývá například **Marie Janečková**.

V posledních letech se stav naší onomastiky zlepšuje také v zahraničí. Svědčí o tom české příspěvky v onomastických encyklopediích či sbornících z mezinárodních kongresů nebo stati v zahraničních kongresech. Češi se také podíleli na *Encyklopedii slovanské onomastiky* (HARVALÍK 2009: 51).

4 Jména restaurací

4.1 Problematika zařazení názvů restaurací

Jména restaurací se řadí do dvou různých kategorií proprií. Mohou být považována jak za chrématonyma, tak za toponyma a obě pojetí mají svá logická vysvětlení. Proto nelze zcela jednoznačně rozhodnout, které z určení je správné (HLUBINKOVÁ 2007: 140).

4.1.1 Toponyma

Toponyma zahrnují vlastní jména objektů, které leží v krajině, a jsou kartograficky fixovatelné na mapách. Obsahují oikonyma a anoikonyma. Oikonyma (vlastní jména sídlištní) jsou názvy obydlených míst, například měst a vsí, ale také skupin domů či jednotlivých objektů sídlištního charakteru (př. lékárna *U Jednorozce*). Naopak anoikonyma (vlastní jména nesídlištní) jsou názvy neobydlených objektů (př. řeka *Svratka*) (HLUBINKOVÁ 2007: 140).

Vzhledem k tomu, že restaurační zařízení jsou domy, popřípadě jejich skupiny, ale objekty neobydlené, představují jejich jména v rámci toponym specifickou třídu, pro kterou je typický průnik právě oikonym a anoikonym. Budeme-li RZ řadit do sféry toponym, je možné užívat novějšího termínu urbanonyma (HLUBINKOVÁ 2007: 140).

4.1.1.1 Urbanonyma

Onomastika vykládá urbanonyma nejčastěji jako specifickou třídu toponym, jež zahrnuje sídelní i nesídelní objekty ležící uvnitř města. Zde se k náměstím, prostranstvím, ale také například k dopravním zastávkám přičleňují i názvy restaurací, které mají blízko k taktéž zastoupeným obchodům, kinům a podobným institucím.

Začlenění urbanonym do proprií respektuje například *Slovník pomístních jmen v Čechách* z roku 2000 nebo elektronický *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezku* aktivní od roku 2005 (HLUBINKOVÁ 2007: 140). Urbanonymii komentuje také Rudolf Šrámek. Píše, že „městská onymie“ je neobyčejně komplikovaná a není jasné, zda může fungovat jako samostatný podsystem vlastních jmen (ŠRÁMEK 1990: 66–67).

Vzhledem k tomu, že urbanonyma jsou vázána na městské fungování, měla by zahrnovat i například již existující hydronyma a další propria a zkoumat jejich využití z hlediska motivace a lexika pro městská pojmenování (ŠRÁMEK 1990: 68–69). Urbanonyma však nenabízejí například možnost začlenění podobných objektů v rámci vesnic (ŠRÁMEK 1990: 74).

4.1.2 Chrématonyma

Názvy restaurací mohou být včleňovány také do chrématonym, jmen lidských vytvořů pevně zakotvených nikoli v přírodě, ale ve společenských, kulturních, ekonomických

a podobných vztazích (př. sýr *Apetito*, kniha *Babička*). K chrématonymům zařazuje názvy restaurací například Marie Čechová v publikaci *Současné změny ve firemních názvech* z roku 1994 (HLUBINKOVÁ 2007: 140–141).

Slovenská badatelka Mária Imrichová pak jména RZ a podobných institucí řadí do ještě užší podkategorie chrématonym, do takzvaných **logonym** (*Logonymá v systéme slovenčtiny*, 2004). Propriím v této skupině přisuzuje specifickou vlastnost, a to spjatost s výrobní a kulturní činností. Zdůrazňuje, že v systému vlastních jmen mají zvláštní postavení. Zprostředkovávají totiž informaci mezi autorem (často majitelem firmy) a příjemcem názvu. Velkou měrou rovněž využívají významu motivujícího slova (HLUBINKOVÁ 2007: 140–141).

Také slovenský onomastik Milan Majtán řadí pojmenování pohostinských podniků do chrématonym. Ve sborníku *Chrématonyma z hlediska teorie a praxe* (1989) nastínil jejich dělení, při němž dbal nejen na české a slovenské, ale také například ruské nebo německé poznatky. Píše, že jeho vžití je otázkou času (MAJTÁN 1968: 7–13).

4.1.2.1 Dělení chrématonym

- **společenské jevy**
  - choronyma – vlastní jména (dále VJ) časových pojmů (př. epochy, svátky)
  - akcionyma – VJ dějinných událostí, akcí (př. revoluce, války)
  - faleronyma – VJ společenských ocenění (př. ceny, tituly)
- **institucionyma** – VJ společenských institucí
  - vojenských (př. útvary, partyzánské oddíly)

- politických (př. strany, společenské organizace)
- správních – zákonodárných a vládních institucí a jejich orgánů
- hospodářských – na toto místo Majtán zařazuje VJ restauračních (a dalších obchodních) zařízení
- školských (př. školy, katedry)
- kulturních (př. muzea, divadla)
- církevních (př. církve, kostely)
- **VJ výsledku společenské činnosti**
  - dokumentonyma – VJ diplomatických aktů (př. smluv, zákonů)
  - ideonyma – VJ vědeckých, publicistických nebo uměleckých (př. literárních, filmových) děl anebo jejich částí
  - unikátonyma – VJ jedinečných výrobků, předmětů (př. lodě, letadla)
  - porejonyma – VJ dopravních spojů
  - pragmatonyma – VJ výrobních typů (př. modelů, sérií výrobků)

(MAJTÁN 1968: 7–13)

Na velice podobném základu je členěna chrématonomastika Vladimíra Šmilauera i Rudolfa Šrámka. Také základní terminologie a soustava slovanské onomastiky člení chrématonyma na vlastní jména společenských jevů, institucí a předmětů/výrobků (MAJTÁN 1968: 7–13). Podobně se uvádějí vlastní jména tohoto druhu v základních pravopisných příručkách (PČP 1999: 42–49).

V anotaci této bakalářské práce je uvedeno, že se bude věnovat vlastním jménům ze sféry chrématonymie. Názvy restauračních zařízení totiž neoznačují budovy, ve kterých se nachází – a které jsou hlavním nositelem lokalizačních schopností – ale instituce, které jsou jejich součástí. Proto se přikláníme k názoru, že názvy budov, například paláců, by měly být řazeny mezi toponyma a jména restauračních zařízení mezi chrématonyma. I na základě velké nestálosti těchto podniků bylo usouzeno, že jsou zakotveny skutečně více ve společenských vztazích než v přírodě.

4.2 Vztahové modely

Modelová analýza umožňuje komplexně zpracovat onymický materiál. Jednotlivá jména zde ustupují do pozadí. Vztahové modely (dále VM) vyjadřují vztah pojmenovatele

k pojmenovanému a umožňují tak objekt individualizovat na samém počátku propriálně pojmenovacího aktu. Vymezují se čtyřmi obsahově sémantickými kategoriemi, které se dají postihnout zájmeny:

- „kde“;
- „kdo, co“;
- „jaký, jací“, „za jakých okolností“;
- „čí“.

Pojmenovací motivy se váží na:

- propriální objekty živé;
- propriální objekty neživotné

(ŠRÁMEK 1999: 36–37).

Patrik Mitter ve své studii prokazuje, že i v oblasti názvů RZ, která představuje nesmírně rozsáhlý, různorodý a vývojově dynamický soubor pojmenování, lze uplatnit teorii „vztahových modelů“ (MITTER 2003: 48). Nutno říci, že Rudolf Šrámek v jejich teorii vycházel především z názvů pomístních objektů, zatímco zde je rozebírána oblast názvů konkrétních institucí. Šrámkovy obecné modely tak budou značně modifikovány a redukovány. Jako příklady poslouží ty z množiny sebraných názvů.

4.2.1 Vztahový model „kde“

Model jazykově lokalizuje RZ. Pokud pojmenování určuje životný objekt, ptáme se na otázku „**u koho**“ se nachází, což je vyjádřeno buď antroponymem daných osob (příjmením majitele) či uvedením jejich profese, zaměstnání nebo funkce. Ačkoli k tomu budou příklady svádět, neřadíme tyto názvy do VM „čí“ (MITTER 2003: 48–49) (př. *U Pravdů* a *U Vejvodů* dle osobních jmen majitelů nebo *U Kotvy* a *U Malířů* dle profesí vlastníků námořník a malíř).

Neživotný objekt, tedy samotné zařízení, je nazváno podle toho, **kde se nachází**. Způsobem vyjádření lokalizace může být užití propria i apelativa, která místa vyjadřují. V názvu se často objevují lokalizační předložky, především „u, na, pod, v“ (MITTER 2003: 48–49). Jako příklad uveďme pražské podniky *Na Ovocném trhu*, *Na Klárově* (vycházející z propriálních jmen náměstí) a *Ve Staré radnici*, *U Staré pošty* (vycházející ze sféry apelativní). Bezpředložkovými názvy jsou pak například propriální *Staromáček* nebo apelativní *Zvonice*. Další možností je pojmenování RZ dle domovních znamení (MITTER 2003: 49) (př. *U Tří zlatých hvězd*, *Zlatá lyra*).

4.2.2 Vztahový model „kdo, co“ a „jaký, jací“

Většinou zde není možné tak jednoznačně jako u toponym říci, co by měla zájmena „kdo, co“ a „jaký, jací“ představovat. Dva jinak různé VM zde značně splývají. Názvy můžeme chápat jako odpověď na otázku: „**Co je to za restauraci?**“,

ale také: „**Jaká je to restaurace?**“. Ve funkci vlastních jmen se zde objevují jak apelativa, tak propria (MITTER 2003: 49–50).

Ptáme-li se na otázku: „Jaká je to restaurace, nebo co je to za restauraci,“ odpověď může znít například: čínská, italská nebo nádražní, divadelní. Řadíme sem tedy i názvy, které implicitně naznačují kuchyni, na kterou se dané RZ zaměřuje (MITTER 2003: 50) (př. *Český ráj* na českou, *Afrika* na africkou). Otázkami „jaký, jaká“ či „kdo, co“ se ptáme i u názvů restaurací, jako jsou například *Krčma* či *Barbar*.

4.2.3 Vztahový model „čí“

Model se neuplatňuje tak často jako předchozí. V názvech se objevuje jméno majitele či majitelky. Ptáme se tedy na otázku: „**Čí je firma?**“ (MITTER 2003: 49–50) (př. *Myšák*, *CaféPavlina*).

4.2.4 Několik vztahových modelů

Nakonec existují také názvy, kde se mísí více VM najednou, například typ „čí“ a „kde“ (MITTER 2003: 50) (př. *Haškova restaurace U Brejšků*).

5 Jména restaurací v Praze 1

5.1 Oficiální název

Jména uváděná na oficiálních webových stránkách daných RZ, nad vchody do podniků

a jinde se od sebe ne zřídka liší. Někde může být například v jejich názvu uveden předmět podnikání (př. *bar*, *café*, *hospoda*, *restaurant*), který ale na jiných místech chybí a podobně. Žádný rejstřík oficiálních názvů, podle kterého by se dalo řídit, ale neexistuje (ÚJČ: Velká písmena organizací – obecné poučení, 2015 [cit. 2015-04-03]).

Práce tak uvádí jen „to nejdůležitější“ z celého pojmenování – jakýsi **základ názvu**. Pokud bylo sporné, zda je oficiálním názvem *restaurant Kotleta*, či jen *Kotleta*, použit byl pouze název **bez předmětu podnikání**, protože z hlediska výzkumu je důležitější *Kotleta* než *restaurant*. Jména, která jsou zaznamenána bez těchto předmětů, se navíc často slučují s těmi, která bývají na vývěsních štítech a nápisech přímo nad vchody do RZ. A především postihují základ používaný v běžném hovoru – neříkáme, že jdeme do *restaurantu Kotleta*, ale že jdeme do *Kotlety*.

Předmět podnikání je v názvu zachován jen na místech, kde by bez něj vyzněl neúplně, tedy kde je samotným základem názvu (př. *restaurant-café Svatého Václava*, *bar 1987*). Pokud má předmět význam distinktivního rázu, je uveden v závorce a není chápán jako součást základu názvu. Tak je tomu v případech *Konírna (bar)* a *Konírna (restaurant)*.

Obměny předmětů podnikání jsou nejčastější, ale výjimečně jde i o jiné modifikace. Například podnik *Nevinný bar Gecko* má webové stránky ve tvaru *geckobar.cz*, po jejich otevření se prezentuje pod názvem *Cocktail Bar Gecko* a v záložce „Mapa“ je nakonec uživatel nasměrován už jen na *Nevinný bar*¹. Pražanům bývá podnik znám pod posledním uvedeným tvarem. Zachován byl ale název zahrnující i přídomek *Gecko*, protože obsahuje důležitou motivační složku a je brán jako součást základu názvu.

---

¹<http://www.geckobar.cz/>

5.2 Pravopis

V názvech podniků se mnohdy objevují pravopisné chyby. Nejčastěji jsou ve spojení **předložky a jména**. Problémy dělají také obecná slova vyjadřující **předmět podnikání**. U předložek jsou pravidla stejná jako u psaní názvů ulic. Pokud jméno začíná předložkou, je následující slovo vždy s velkým počátečním písmenem. Předmět podnikání se pak doporučuje psát s malým počátečním písmenem, a to bez ohledu na jeho umístění v názvu. To se týká i pojmenování obsahujících číslovku (př. *bar 1987*, *restaurace 22*). Výjimkou jsou, vzhledem k jejich kompozici, složeniny, jako například *CaféPavlina*. Někdy lze najít v rámci jednoho pojmenování hned několik druhů chyb. Občas to vypadá, jako by měl každý jejich pisatel svou osobní pravopisnou normu (př. *Čajovna U zeleného čaje*, *U malé velryby*, *restaurace na Klárově*²). V posledním případě by to znamenalo, že se podnik nazývá „Klárově“, což jistě nebylo záměrem autora nápisu nad vchodem restaurace. Předložka se sice může psát s malým písmenem, ale jen v případě jejího použití ve větě konstrukci (př. *Sejdeme se na Růžku* = v podniku *Na Růžku*) (UJČ: Velká písmena organizací – restaurace, 2015 [cit. 2015-04-03]).

Mnoho podob mívají také víceslovné názvy jako je *Terasa U Zlaté studně*. RZ se nachází v domě s historickým názvem *U Zlaté studně*. Slovo *terasa* je svou obecnou povahou blízké výrazům, které vyjadřují předmět podnikání, a proto by mohl být pochopen jako obecný přídomek. Taková pravidla ale skutečně platí jen pro výrazy, jakými jsou *café*, *restaurant* a jiné. Není proto možné psát *terasa U Zlaté studně*. Objevuje se také podoba *Terasa u zlaté studně*, ale ani ta není podle pravopisu. Pokud je podnik nazvaný podle domu *U Zlaté studně*, je skutečně správné psát: *Terasa U Zlaté studně*. V podstatě se jedná o **skládání několika proprií**. Jedno z nich je původní (*U zlaté studně*) a druhé nově vzniklé (*Terasa*). Podobným případem je i *Terasa U Prince*.

V některých případech si takové složení vlastních jmen můžeme vysvětlit i jako **rozšíření původního názvu**. Například nejdříve vznikl název *U Břejsků* a k němu bylo následně připojeno přízvisko *Haškova restaurace* (či naopak). Vznikla tak *Haškova restaurace U Břejsků*. V jiném případě by bylo správné psát

---

²srov.: <https://www.facebook.com/cajovna.u.zeleneho.caje> (viz záhlaví);
<http://minute.com/cs/r/749-u-male-velryby-maltezske-namesti-praha-1-mala-strana> (viz foto);
http://www.naklarove.cz/c_index_klarov.php?obsah=f (viz galerie)

Haškova restaurace u Brejšků. Diskutabilní je *Nevinný bar Gecko*, avšak předpokládá se, že vznikl podobným způsobem (tedy prvně *Nevinný bar* a poté *Gecko* či naopak). Proto je zachováno *Gecko* s velkým písmenem, a to i přestože označuje obecné jméno zvířete gekona. Stejně tak původně existoval jen jeden *Vinograf*, později však majitel koupil druhý prostor a vznikly dva podniky, *Malý* a *Velký Vinograf*. *Vinograf* proto píšeme s velkým počátečním písmenem jako již jednou vzniklé proprium, k němuž se později připojily adjektivní přívlastky.

V několika případech nebylo jednoduché rozhodnout o gramatické správnosti pojmenování. Například slovo *buddha* tvořící součást názvu RZ *Malý buddha* se dá v češtině psát jak s malým, tak s velkým počátečním písmenem (UJČ: buddha, 2015 [cit. 2015-04-05]). Nakonec bylo rozhodnuto o psaní s malým písmenem, protože slovo označuje spíše objekt sošky než Buddhu jako historickou osobu a zakladatele náboženství.

Zajímavá jsou jména restaurací, ve kterých je nespisovnost záměrná a explicitní (*Na Blbym místě*, *Druhej svět*, *U Zavěšenýho kafe*, *U Chlupatýho ducha*). To lze přisoudit snaze o přiblížení se zákazníkovi obecnou češtinou.

Některé víceslovné názvy se vyznačují tím, že je v nich každé, i obecné slovo, psáno

s velkým počátečním písmenem (př. *Modrá Zahrada*, *Tlustá Koala*, *Zlatá Ulička*³). Taková norma psaní vlastních názvů existuje například v angličtině, ale v češtině nikoli. Můžeme to přisuzovat snahám o světovost, ale také neznalosti české pravopisné normy. Co do světovosti, mnozí Pražané si pamatují, že dříve existoval vyhlášený podnik *U Bílého koníčka*. Teď je z něho restaurace *White Horse*⁴. S tím souvisí i fakt, že původní záměr práce byl sepsat veškerá RZ celé Prahy 1, avšak vzhledem k rozsahu bakalářské práce se od něj muselo ustoupit, protože cizojazyčných názvů podniků je v centru města tolik, že by se jen těžko dala práce považovat za kompletní alespoň v jistém směru. „*Globálně prosazované světové antikulinární zhůvěřilosti do české kotliny a přímo do stověžaté ma-*

---

³srov.: <http://www.modrazahrada.cz/cz> (viz text na úvodní straně); <http://www.tlustakoala.cz/cs/> (tamtéž); <http://www.zlataulicka Prague.cz> (viz záhlaví úvodní strany)

⁴srov.: <http://www.whitehorseprague.cz>

tičky – to je jen historický pokus předělat nás k obrazu chamtivého zglajchšaltování cizáckých jídelních lístků“ (PETRÁNEK 2006: 8). Na některých místech názvy dokonce sestávají celé z majuskulí.

V seznamu RZ (viz příloha č. 1) a jinde v práci jsou ale uváděna **veškerá pojmenování vždy dle pravopisu** a podle doporučení Ústavu pro jazyk český. Tím se práce vyhýbá variabilitě, se kterou se názvy potýkají. Základ názvu zůstane nezměněn, což umožní postihnout nejzajímavější strukturní rysy. Stejně tak nebude narušena ani motivace.

6 Klasifikace názvů

6.1 Strukturní klasifikace

Závěry vycházející ze strukturní klasifikace ukazují, z kolika slov se názvy nejčastěji skládají, zda častěji pocházejí ze sféry obecných či vlastních jmen a jaká oblast proprií v nich byla nejvíce využita. Výpočty jsou převedeny také do přehledné grafické podoby (viz přílohy č. 2–5). Některá pojmenování nemohla být do dílčích závěrů vůbec zahrnuta. Například podnik *Marathon* je ohodnocen jako jednoslovný, ale není jisté, zda spadá do sféry apelativní či propriální, protože nebyla zjištěna jeho motivace. Takové názvy jsou v tabulce (viz příloha č. 1) uvedeny s otazníkem v příslušné kolonce.

Jako celek jsou vlastní jména slovnědruhově vždy substantiva. Ve skutečnosti jsou ale pojmenování složená z celé škály slovních druhů. Slovnědruhovou klasifikaci podstoupily všechny sebrané názvy, aby bylo zřetelné, která spojení jsou ta nejproduktivnější. Složení názvů z hlediska slovních druhů je okomentováno v textu. Do grafické podoby jsou vzhledem k množství různých kombinací převedeny jen výpočty názvů předložkových a nepředložkových.

Předměty podnikání uváděné tabulkou v závorkách (viz příloha č. 1) nejsou klasifikovány (př. *(café) Lávka* bude zvažována jen jako *Lávka*). Číslovka v názvu (př. *bar 1887*) má platnost jednoho slova.

Předložky jsou považovány za obecné, pokud nejsou součástí původního vlastního názvu (př. *U Vejvodů* podle majitelů *Vejvodových*). V opačném případě jsou vyhodnoceny jako původem propriální (př. *V Cípu* v ulici *V cípu*). Číslovky označující uliční číslo popisné jsou zvažovány jako původem vlastní, protože tvoří nezbytnou součást těchto oikonym (př. *N11* v ulici *Národní 11*). V jiných případech jsou chápány vždy jako apelativní.

Název je hodnocen jako původem **propriální**, pokud: převzal celou podobu původního VJ (př. *U Tří zlatých trojek* v domě *U Tří zlatých trojek*); je zkratkou původní podoby VJ (př. *MI* v ulici *Michalská 1*); využívá alespoň jeden z výrazů původního VJ (př. *Epopěj* podle díla *Slovanská epopej*). Zahrnuty jsou i výrazy, které původní propria drobně modifikují (př. *U Modré kachničky* v domě *U Modré kachny*). Taková modifikace ale musí být na první pohled zřejmá. Jako původem

propriální nelze považovat název *Neb.o* vzniklý zrcadlovým převrácením majitelova jména *Ben* a podobně. Název je hodnocen jako původem **apelativní**, pokud se skládá pouze ze jmen obecných (př. *Krčma*, *Kolíbka*) a jako původem **apelativně-propriální**, pokud je víceslovný, a každý jeho výraz pochází z jiné sféry (př. *U Vejvodů* se skládá z obecné předložky a vlastního jména majitele).

6.1.1 Jednoslovná pojmenování

6.1.1.1 Propriálního původu

Největší skupinou jsou názvy **substantivní**. Většina z nich pochází z toponym. Zajímavá jsou deminutiva (př. *Kozička* v ulici *Kozí*, *Staromáček* blízko *Staroměstského náměstí*) a slovní hříčka *Kampárium* v názvu podniku nacházejícího se na ostrově *Kampa* a operujícího s cizím suffixem *-árium*. Pražská náměstí jsou v názvech podniků vždy univerbizována, pravděpodobně z hlediska jazykové úspornosti. Příkladem je i *Václavka* na *Václavském náměstí*. To je zde navíc přechýleno z původního neutra na femininum připomínající ženské vlastní jméno. Produktivní jsou i substantivní názvy pocházející z chrématonym (př. deminutivum *Blatnička* podle vína *Blatel*, *Adria* podle *paláce Adria*). Nejméně názvů v této skupině pochází z bionym (př. *Mikulka* a *Kalina* podle antroponym majitelů).

Jen dva názvy jsou **adjektivní** (*Ostrovní*, *Štupartská*). Jedná se o přesné opisy názvů ulic, ve kterých se podniky nachází. Pojmenování *MI* (v ulici *Michalská 1*) a *N11* (v ulici *Národní 11*) tvořená **číslovkami** jsou takzvanými iniciálovými zkratkami, které vznikají složením počátečních písmen víceslovných pojmenování.

6.1.1.2 Apelativního původu

Jednoslovné původem apelativní názvy jsou opět z většiny **substantivní**. Za zmínku stojí složeniny *Cukrkávalimonáda* a *Barbar* (z obecného *bar*). Jedná se o takzvané pravé složeniny, které je možné rozdělit na jednotlivá slova. Zajímavá jsou i deminutiva *Domeček* a *Kafičko*. Mezi femininy a maskuliny se zde vyjímají neutra *Století* a *Setkání*.

Názvy *Osvěžovna* a *Vzorkovna* vypadají na první pohled jako neologismy. Jde ale o slangové výrazy používané v úzkém kruhu daných institucí. Mnohá RZ po celé

České republice se nazývají *Osvěžovna*⁵. Výraz *vzorkovna* používají například společnosti stavařské, a to pro označení místnosti, v níž se vystavují vzorky různých materiálů⁶. Motivací sebraného názvu *Vzorkovna* je sortiment zahrnující různé „vzorky“ hudby, pití a jídla. Slangový výraz zde byl tedy přesunut z jednoho prostředí do druhého.

Jedinečný je výskyt **spojky** v názvu *Neb.o*. Jedná se o slovní hříčku. Majitel se jmenuje *Ben*, což je zrcadlově převráceno „*neb*“.

6.1.1.3 Propriálně-apelativního původu

Jedná se o tři **substantivní** složeniny. Názvy *Popocafepetl* a *CaféPavlina* vznikly kombinací apelativa *cafe/café* a toponyma *Popocatepetl* / antonyma *Pavlina*. Pojmenování *Kellyxír* je složeno z bionyma *Kelly* a apelativa *elixír*.

6.1.2 Dvouslovná pojmenování

6.1.2.1 Propriálního původu

Nejčastější je spojení **adjektivum – substantivum**. Ve většině případů se jedná o názvy vycházející z chrématonym (př. *Černý orl* v domě *U Černého orla*, *Hegertova cihelna*). Jeden z výrazů je tvořen kombinací toponyma a chrématonyma (*Havelská Koruna* v ulici *Havelská* a poblíž tehdejšího RZ *Koruna*). Pouze z toponym vychází *Český ráj*, *Zlatá ulička* a *Střelecký ostrov*.

V pořadí druhou nejvíce početnou skupinou jsou názvy tvořené spojením **předložka – substantivum**. I v nich jejich autoři vycházeli především z chrématonym (př. *U Kříže* v domě *U Kříže*, *U Labutí* v domě *U Labutí*). Jen ve dvou případech jména inspirovala toponyma (*V Kolkovně* a *V Cípu* ve stejnojmenných ulicích).

V případě menšinového spojení **substantivum – substantivum** se objevují dvě bionyma (*Franz Josef*, *Franz Kafka*) a jedno chrématonymum (*Mona Lisa*). Ojedinelé je konečně spojení **adjektivum – číslovka** v názvu *Červená sedma*.

⁵<http://www.osvezovna.cz>, <http://www.novy-svet.cz/hospudka/o-hospudce>

⁶<http://www.demos.cz/sluzby/vzorkovny.html>

6.1.2.2 Apelatvního původu

Nejproduktivnějším spojením je **adjektivum – substantivum** (př. *Thustá koala*, *Solidní jistota*). Hned po něm následuje **předložka – substantivum** (př. *U Bubeníčků* a *U Zpěváčků*).

Nyní k menšinovým slovnědruhovým kombinacím. Zajímavé je spojení **substantivum – číslovka** (*bar 1887*). To se objevuje i v opačném pořadí slovních druhů, v němž je číslovka na prvním místě a ve slovní podobě (*Tři století*, *Sedm konšelů*). Originální název se pak objevuje ve spojení **zájmeno – substantivum** (*Naše maso*). Posledním zastoupeným spojením je **substantivum – substantivum** zahrnující *Klub architektů*.

6.1.2.3 Propriálně-apelatvního původu

V největší míře je zastoupeno spojení **předložka – substantivum**, v němž byla předložka vyhodnocena jako obecná a k ní je přiřazeno proprium. Jde hlavně o názvy motivované bionymy (př. *U Pinkasů*, *U Balouna*). Patří sem i názvy původem toponymní (př. *Nad Čertovkou*, *Pod Petřínem*), přičemž za zmínku stojí jméno *U Provaznice* vzniklé personifikací ulice *Provaznická*.

Další obsáhlejší množinu názvů tvoří spojení **adjektivum – substantivum**. Názvy jsou inspirované především toponymy (př. *Poříčská šatlava* v ulici *Na Poříčí*, *Malostranská pivnice* na *Malé Straně*). Zajímavý je název *Příčný řez* motivovaný polohou v ulici *Příčná*. Hlavní je zde ale výskyt jediného pejorativa celé tabulky, a to v názvu *Haštalský dědek*. V rámci spojení lze najít i několik chrématonymních názvů, například *Malý* a *Velký Vinograf*. V druhých částech složených slov má výraz *graf* význam přístroje, který zaznamenává daný jev – v tomto případě víno (první část složeniny je zkratkou slova *vinárna*).

V menšině jsou spojení **substantivum – substantivum** (př. *Altány Kampa*, *Perly Asie*)

a **substantivum – číslovka** (*restaurace 22* podle uličního čísla popisného). Názvy v nich obsažené vychází z toponym.

6.1.3 Víceslovná pojmenování

Víceslovné názvy jsou většinou tříslavné. Čtyřslovná pojmenování tvoří výjimky. U víceslovných názvů v některých případech nejsou uvedeny všechny slovnědru-
hové kombinace. Je jich velké množství a tam, kde je na to upozorněno, jsou
popsány jen nejzajímavější z nich.

6.1.3.1 Propriálního původu

Co se týče tříslavných názvů, nejvíce se setkáme se spojením **předložka – adjek-
tivum – substantivum**, ve kterém všechny názvy vznikly na základě chrémato-
nym stejnojmenných domovních znamení (př. *U Zlatého preclíku* a *U Zlatých nů-
žek*). Stejně je to i v případě druhého nejčastějšího spojení **předložka – číslovka
– substantivum** (př. *U Dvou koček*, *U Tří housliček*).

V případě názvů čtyřslovných je to podobné. Opět jsou to názvy vycházející z do-
movních znamení, jen jsou substantiva (a v jednom případě číslovka) ještě více
konkretizována. Jedná se o spojení **předložka – číslovka – adjektivum – sub-
stantivum/číslovka** (př. *U Tří zlatých hvězd*, *U Tří zlatých lvů*).

6.1.3.2 Apelativního původu

Čtyřslovné pouze apelativní názvy nebyly zaznamenány. U tříslavných názvů se
nejvíce objevuje spojení **předložka – adjektivum – substantivum** (př. *U Svo-
bodných zednářů*, *U Veselé basy*). Zajímavé jsou názvy s prvky obecné češtiny
Na Blbým místě, *U Chlupatýho ducha* a *U Zavěšenýho kafe*. Hláskovou změnou
je úžení e > i/í, y/ý.

Další spojení jsou menšinová a rozebrána budou jen ta nejzajímavější. Zástupcem
spojení **předložka – substantivum – číslovka** je originální název *Vysoký dům 99*.
Dvakrát se objevuje spojení **adjektivum – adjektivum – substantivum** (*Velká
klášterní restaurace*, *Jelínkova plzeňská pivnice*), v němž dvě přídavná jména za
sebou tvoří přívlastek postupně rozvíjející. Posledními a ojedinělými jsou spojení
substantivum – spojka – substantivum ve vtipném názvu *Maso a kobliha* a
spojka – substantivum – sloveso (*A divadlo pokračuje*). Poslední uvedená kombinace tvoří z názvu jejího jediného
zástupce větnou konstrukci. Z hlediska struktury je to jeden z nejzajímavějších
jevů, který se u sebraných pojmenování vyskytuje.

6.1.3.3 Propriálně-apelativního původu

U tříslavných názvů je nejproduktivnější spojení **předložka – adjektivum – substantivum**, v němž je apelativní předložka doplněna o toponymum či chrématonymum. Názvy tak podniky lokalizují (př. *Na Ovocném trhu, U Jindřišské věže*). Vícekrát se objevuje také spojení **předložka – substantivum – substantivum**, které zahrnuje tři názvy odvozené z bionym (př. *U Krále Karla, U Matěje Kotrby*).

Další kombinace jsou méně zastoupeny. Zmíňme alespoň spojení **adjektivum – adjektivum – substantivum** (*Jelínkova plzeňská pivnice, Týnská literární kavárna*), ve kterém jsou bionymum a toponymum součástí přívlastku postupně rozvíjejícího. Podobně je tomu i u čtyřslavných názvů. Za zmínku stojí *Haškova restaurace U Brejšků* tvořená spojením **adjektivum – substantivum – předložka – substantivum**. Zajímavá je proto, že je v podstatě tvořena dvěma samostatnými proprii. Proto se předložka píše s velkým počátečním písmenem (viz pravopis).

6.1.4 Zkratky

Některá pojmenování jsou časově náročnější na výslovnost, protože jsou po strukturní stránce složitější. Jejich uživatelé si je proto často zkracují. Pražanům dobře známý podnik *Popocafepetl* se například zkracuje jen na výraz *Popo*. Ve větě se zkratkové slovo skloňuje podle vzoru *hrad*, stejně jako je tomu v případě jeho nezkrácené podoby (př. *Sejdeme se v Popu*). Název podniku *Cukrkávalimonáda* se zase používá v podobě zkratkového slova *Cukr*. Vzhledem k tomu, že zkratka je zároveň i plnovýznamovým slovem, skloňuje se podle něj. Opět se tedy jedná o vzor *hrad* (př. *Co dnes vaří v Cukru?*).

6.2 Motivační klasifikace

Stejně jako u strukturní klasifikace jsou i zde názvy tříděny do několika skupin. Závěry ukazují, jaké motivace jsou nejproduktivnější a jejich výpočty jsou opět převedeny do přehledné grafické podoby (viz příloha č. 6).

Motivace je odpovědí na otázky, podle čeho a proč se podnik nazývá tak, jak se nazývá. V některých případech bylo jen zjištěno, podle čeho dostalo RZ své jméno. Například podnik *Parnas* vychází z anoikonyma mytologického pohoří v Řecku. Není však známo, proč je podle něj pojmenován. U některých pojmenování nebyla motivace zjištěna vůbec nebo nebylo možné ověřit, zda je pravdivá. Podnik *U Parlamentu* by se měl nacházet poblíž sídla *Poslanecké sněmovny*, jenže

ta je od něj vzdálená téměř patnáct minut chůze. Názvy, jejichž motivace je takto nekompletní, neznámá či nejistá, nebudou zahrnuty do závěrečných výpočtů. Systém je podobný jako u strukturní klasifikace. V případech, v nichž motivace spadá do několika skupin, je započítána do každé z nich, tedy opakovaně. Pokud je motivací více a nebyla zjištěna jen jedna z nich, je název započten na základě těch dohledaných.

Motivaci lze někdy velice snadno odvodit přímo z názvu, aniž bychom o podniku něco věděli. Jindy je nutné po ní déle pátrat. Je zřejmé, že RZ *Kotleta* není zaměřeno na vegetariánskou kuchyni, ale u takových pojmenování, jakým je například *A divadlo pokračuje*, se bez dalších informací neobejdeme. Tehdy jsou ale samozřejmě názvy motivačně nejzajímavější. Mohlo by se zdát, že *restaurant-café Svatého Václava* patří do motivační skupiny *historická osobnost*. Motivací by tedy byl český světec. Svatý Václav ale nemá s podnikem nic společného. Jedinou možnou motivací je fakt, že je restaurace na náměstí, které nese jeho jméno. Podnik tedy spadá do skupiny *poloha*.

6.2.1 Poloha

6.2.1.1 Adresa

Pojmenování v této skupině jsou nejčastěji motivována názvy **ulic**, ve kterých se nacházejí (př. *Lokál Dlouhá* v *Dlouhé*, *Růžová čajovna* v *Růžové*). Originální jsou názvy *Kozička* (v *Kozí*), *Příčný řez* (v *Příčné*) nebo *U Provaznice* (v *Provaznické*). Využita jsou i jejich čísla popisná (př. *M11* v *Masné 11*, *restaurace 22* na *Národní 22*). Výjimkami ze sféry obecných jmen jsou názvy *Katr* a *Kyvadlo*. První z nich se nachází v ulici *Věžeňská*, přičemž vězení je hovorově *katr*. Podnik *Kyvadlo* zase dostal jméno podle ulice *V Jámě*. Inspirací k dotvoření jeho názvu bylo slavné symbolistické dílo Edgara Alana Poea, *Jáma a kyvadlo*. Další podstatná množina názvů se inspirovala **náměstími** (př. *Franz Kafka* na *náměstí Franze Kafky*, *Šachový Václavák* a *Václavák* na *Václavském náměstí*).

Nyní k menším skupinám pojmenování. Ve dvou případech nese podnik jméno **města** Prahy (*Zlatá Praha*, *Pražská knajpa*). Dále byla zaznamenána skupinka inspirovaná pražskými **ostrovy** (př. *Střelecký ostrov* na *Střeleckém ostrově*, *Kampárium* na *Kampě*) a **městskými částmi** (př. *Novoměstský pivovar* na *Novém Městě*, *Malostranská*

pivnice na Malé Straně). Pojmenování jsou také motivována **přírodními orientačními body** (př. *Nad Čertovkou* podle řeky *Čertovka*, *Nebozízek* ve stejnojmenné petřínské zahradě).

V této skupině tvoří zajímavou výjimku názvy původem apelativní. Podnik *V Zátiší* se skrývá v zákoutích pražských staroměstských uliček. Název *Na Blbým místě* adresu vtipně hodnotí. Pojmenování *U Golema* bylo také zařazeno do skupiny adresa. Postavu golema a tento podnik totiž spojuje jediné – oblast pražského židovského města, kde se RZ nachází, a kterého byl hliněný člověk ochráncem.

6.2.1.2 Domovní znamení

Stará domovní znamení označují v historické Praze mnoho domů. Dříve v podstatě sloužila jako dnešní orientační domovní čísla. Svě domy si znamení často označovali řemeslníci jako své dílny (př. *U Zlatého preclíku*, protože zde hospodařil pekař). Ve všech případech jsou názvy původem propriální, výjimku tvoří apelativně-propriální (př. *Terasa U Zlaté studně*).

Jedná se o velmi produktivní motivační skupinu (př. *Terasa U Prince*, *U Bílé kuželky*,

U Bílého preclíku, *U Černého slunce*, *U Červeného kola*, *U Dvou koček*, *U Dvou slunců*).

6.2.1.3 Budovy a jejich části

Jedná se buď o budovy, v nichž podnik sídlí, nebo které se nachází v jeho blízkosti. Domovní znamení byla vytříděna zvlášť, ačkoli by mohla patřit i na toto místo, a to z důvodu velkého zastoupení obou skupin.

Velmi často se podniky nazývají po **památkách** (př. *U Betlémské kaple*, *U Klimenta* poblíž kostela *svatého Klimenta*). Podnik *U Plebána* je pojmenován podle již zaniklého kostela *svatého Filipa*, který sloužil jako fara, přičemž farář je jiným slovem plebán. RZ také dostala jména po bývalém využití budov, ve kterých sídlí (př. *Konírna (bar)*, *Mincovna*). Sebraná pojmenování mohou být motivována názvy pražských **paláců** (př. *Adria* a *Platýz* ve stejnojmenných palácích). Motivací jsou také budovy **divadel a muzeí** (př. *Muzeum* blízko *Národního muzea*, *A studio Rubín* ve stejnojmenném divadle). Z apelativní sféry pocházejí názvy podle **domů úředních** (př. *U Staré pošty*) a **školních** (př. *U Bakaláře* v budově Karlově univerzity).

Nakonec existují také pojmenování, která byla odvozena od **vlastností daných budov**

a objektů (př. *Vysoký dům 99* – RZ je ve vysokém domě, *U Krále Karla* – RZ je v domě, kolem kterého vedla královská cesta). Sem patří i názvy motivované umístěním podniku v dané budově (př. *Druhé patro*, *Suterén*).

V některých případech nejde přímo o název budovy jako spíš **instituce**, která se v ní nachází/nacházela. Například RZ *Druhej svět* se jmenuje po podniku *První svět*, který byl v budově na stejném místě před ním. *Havelská Koruna* se nachází v blízkosti tehdejšího vyhlášeného podniku *Koruna*.

6.2.1.4 Další stavby

V této skupině je jen několik názvů, které nebylo možné zařadit do skupiny budov, jelikož se jedná o jiný druh staveb, podle nichž byly podniky nazvány. Jsou jimi **mosty** (*Pražský most* a *Kamenný most* blízko *Karlova mostu*) a **věže** (*Zvonice* v prostorách gotické věže a *U Jindřišské věže*). Název *U Bukanyra* je motivován svou polohou na **lodi**. Jako bukanýři byli v minulosti označováni piráti.

6.2.2 Osoba

6.2.2.1 Majitel, zakladatel

RZ se nachází na místě, které založila, dříve vlastnila nebo nyní vlastní osoba, podle níž je podnik nazván.

Nejvíce jsou zastoupena jména dle antroponym majitele/majitelů (př. *Mikulka*, *U Filů*). Ve dvou případech se jedná o obecné názvy motivované **profesemi** původních majitelů (*U Kotvy*, *U Malířů*) a taktéž dvakrát právnickou osobou, tedy firmou
mou (Malá Rybka
a *Rybka* patřící nakladatelství *Rybka Publishers*).

6.2.2.2 Jiná osoba provozu

Jedno z pojmenování je motivováno také příjmením šéfkuchaře (*Kalina*). Podnik *Jo's garáž* nese jméno manželky zakladatele podniku, *Jo*.

6.2.2.3 Historické osobnosti

Pod tuto kategorii spadají tři názvy. Podnik *U Balbínů* se hlásí k odkazu literáta a historika Bohuslava Balbína. Název *U Krále Brabantského* je motivován skutečností, že tento podnik s dlouhou tradicí dříve navštěvovali králové. A *U Bonaparta* se prý zase v minulosti scházeli bonapartisté.

6.2.2.4 Hosté a štamgasti

Zajímavou skupinou jsou podniky, jejichž název byl motivován stálými a vážnými hosty, kteří sem pravidelně docházeli.

V podniku *U Zpěváčků* bývali prý častými hosty pěvci Národního divadla. RZ *U Švejků* a *Haškova restaurace U Brejšků* se inspirovala častými návštěvami literáta Jaroslava Haška. Nezájemnější jsou ale pojmenování, která nejsou přímo odvozena od jmen hostů, ale od jejich životních osudů (*Tobruk*, *A divadlo pokračuje – celé motivace viz příloha č. 1*).

6.2.3 Sortiment / typ restaurace

Podniky často svým názvem odkazují na **jiný než český typ RZ** (př. *Afrika* se zaměřením na africkou kuchyni, *Kábul* orientující se na afghánské speciality). Motivací je ale i staročeská kuchyně (př. *Staré časy*, *Monarchie*).

Dále je inspirací **konkrétní nabízený sortiment** (př. *Kotleta*, *Maso a kobliha*). To se týká i značkových názvů (př. *Blatnička* podle vinařství *Blatel*, *Plzeňská rychta* podle piva *Plzeňský Prazdroj*). Často se jedná o **obecný popis RZ** a jeho sortimentu (př. v podniku *Lehká hlava* se nekouří a nepodává se tvrdý alkohol). Název může být také odkazem na různé kulturní akce. Například v podniku *Mozart* se často pořádají koncerty vážné hudby. *Šachový Václavák* zase nabízí možnost zúčastnit se šachových her.

6.2.4 Exteriér, interiér

Samostatnou skupinu tvoří názvy inspirované prostorami zařízení. Například interiér RZ *Platina* je v barvách platiny. *Malý buddha* dostal jméno podle budhistických sošek v interiéru. Ve dvou případech je také motivací exteriér podniku. Na dvoře RZ *Kočár z Vídně* stojí skutečně starý kočár a podnik *U Zeleného stromu* je nazván podle okolní flory.

6.2.5 Důležitá skutečnost

Na toto místo jsou řazeny názvy motivované událostmi, které jsou pro podnik důležité. Například RZ *Trilobit* je nazván podle toho, že se při budování objektu našel trilobit. Majitelé *Propagandy* o sobě zase tvrdí, že jim není lhostejná politická situace a v posledních prezidentských volbách podporovali Karla Schwarzenberga.

6.2.6 Ostatní

Pojmenování v této skupině mají ojedinělé motivace, které nebylo snadné zařadit do větších celků.

Dva ze sebraných podniků nesou obecná jména **zvířat**. Například *Nevinný bar Gecko* byl inspirován majitelovou zálibou ve zvířeti gekonovi. Vtipný je název *U Chlupatého ducha* vzniklý na základě povídky o strašidle, které se prý objevuje v ulici, v níž se podnik nachází. Do této skupiny jsou zařazeny také **slovní hříčky** (př. *Popocafepetl*, *Barbar*) a **přímá pojmenování**. Pojmenování je přímé, když je objekt nazván podle toho, čím svou podstatou ve skutečnosti je (př. *Krčma*, *Dobrá trafika*).

7 Závěr

Původním záměrem této práce bylo nashromáždit všechny názvy restauračních zařízení

v Praze 1. Od něj se ale muselo částečně ustoupit, protože rozsah bakalářské práce by na takový výzkum nestačil. Zkoumány byly proto jen názvy české nebo takové, které přejímají cizí propria. Přes počáteční obavy z jejich nedostatku se začaly brzy počítat na stovky. Nakonec bylo získáno 290 pojmenování. Prvním pozitivním zjištěním výzkumu se tak stal fakt, že existuje stále mnoho česky pojmenovaných pražských hospod.

Vzhledem k tomu, že není možné nikde dohledat oficiální názvy, bylo nutné vytvořit jednotná pravidla, na jejichž základě byla pojmenování zaznamenávána. Předměty podnikání, které se na různých místech uváděly jinak, byly z názvů vynechány. Zůstaly jen tam, kde to bylo nutné. Jména RZ jsou také v práci uváděna podle pravopisu, a to přestože byla často nalezena s chybami. Nejčastější chyby se dělají v předložkových názvech. Často se také objevují víceslovná pojmenování, ve kterých je každé slovo psáno s velkým písmenem, jak je tomu například v angličtině. Autoři tak nerespektují české pravopisné normy.

Cílem této práce bylo vytvořit syntetickou analýzu. Bylo tak učiněno na základě strukturní a motivační klasifikace, díky nimž bylo možné jednotlivé názvy uvést ve větší celky, na jejichž základě jsou učiněny závěry výzkumu.

Strukturní klasifikace odhalila mnoho jazykově zajímavých jevů. Mezi sebranými názvy jsou obsažena deminutiva (př. *Kafíčko*), ale také jedno augmentativum (*Haštalský dědek*) nebo nespisovné výrazy (*Na Blbým místě*). Objevuje se také ojedinělý název tvořený větnou konstrukcí (*A Divadlo pokračuje*). Jeden z nejdůležitějších poznatků je, že jsou názvy velice často tvořeny předložkovým spojením (př. *U Vejvodů*). Z celkového počtu je takových téměř třetina (viz příloha č. 5). Nejčastější jsou dvouslovné názvy, po nich následují jednoslovné a víceslovné (viz příloha č. 2). Převažují pojmenování původem apelativní, z propriální sféry jich pochází o něco méně (viz příloha č. 3). Pokud názvy vycházely z vlastních jmen, bylo to hlavně z chrématonym. Ty dost výrazně převažují nad toponymy a bionymy (viz příloha č. 4).

Z hlediska motivační klasifikace je jednoznačně nejvíce názvů motivovaných polohou. Produktivní jsou také pojmenování podle osob, především jmen majitelů. Třetí, nejvíce zastoupenou skupinou, jsou názvy inspirované sortimentem, po-
tažmo typem restaurace. Ostatní motivace jsou spíše v menšině a počet pojmenování, které do nich spadají, je velmi vyrovnaný (viz příloha č. 6). Na základě množiny všech sebraných názvů byly pro tuto práci vytvořeny vlastní motivační skupiny. Názvy je ale možné třídit i jinými způsoby. Lze vycházet například ze vztahových modelů Milana Majtána, které jsou představeny v teoretické části práce. Tam jsou také uvedeny některé příklady ze sebraných názvů, které pod konkrétní vztahové modely spadají. Je však třeba říci, že ačkoli je v práci použito vlastních klasifikačních postupů, výrazně se s těmi Majtánovými překrývají. Vztahový model „kde“ víceméně odpovídá skupině „poloha“ a motivace názvů spadající do VM „kdo, co“ a „jaký, jací“ jsou zase téměř totožné s těmi, které jsou v praktické části práce řazeny pod „sortiment“.

K názvům hospod v centru Prahy se váže mnoho historie, zajímavostí a tajemství těch, kdo je pojmenovali. Bylo velmi obtížné postihnout je všechny jen krátkými zmínkami

o jejich struktuře či motivaci. Zajímavá jsou i srovnání množiny názvů. Například *Malá ryba*, *Rybka* a *Velryba* jsou tři různá RZ vzdálená od sebe několik metrů a navíc jsou všechny tři Pražanům dobře známá. Tím pádem velmi často dochází ke komunikačnímu šumu. Někdo si totiž názvy a místa jednotlivých hospod plete, místo *Ryby* řekne *Rybka* a vznikne nebezpečí, že každý přijde na jiné smluvené místo.

Téma, které jsem si vybrala pro svou práci, je velmi aktuální. Svědčí o tom jak laické články na internetu, tak vědecké texty. Při hledání prvních materiálů mě překvapilo, kolik onomastiků se restauračními zařízeními zabývá. Našla jsem také tematicky podobnou diplomovou práci z minulého roku, která byla napsána pod vedením předního českého onomastika, Rudolfa Šrámka. Rozebírá názvy RZ v městě Brně. Přesto jsem během psaní nabyla dojmu, že pohostinské instituce nepatří k zcela úplně prozkoumaným oblastem vědy o vlastních jménech. Mou hlavní snahou bylo přispět k pražskému názvosloví zkoumané oblasti. Nebyl to ale jednoduchý úkol. Jak již řekli mnozí přede mnou, chrématonomie je rychle se

měnící sférou vlastních jmen a je velmi těžké postihnout ji v kompletním přehledu.

8 Literatura

- ČECHOVÁ, M. Současné změny ve firemních názvech. *NŘ*, 1994, roč. 77, s. 169–178.
- HARVALÍK, M.. *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 161 p. ISBN 80-200-1253-2.
- HARVALÍK, M.. Postavení české onomastiky v mezinárodním kontextu. In: *Teoretické a komunikační aspekty propriet: prof. Rudolfu Šrámkovi k životnímu jubileu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 47-56. ISBN 9788021051027. DOI: Postavení české onomastiky v mezinárodním kontextu.
- HLUBINKOVÁ, Z. K některým typům názvů brněnských restaurací. In *Čeština doma a ve světě XV*. 1. vyd. Praha: Filosofická fakulta UK, 2007, s. 140–145.
- IMRICHOVÁ, M.: *Logonymá v systéme slovenčiny*. Prešov: Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, 2002. 604 s.
- MAJTÁN, M. Klasifikácia chrématonymie. In: *Chrématonyma z hľadiska teorie a praxe*, Red. R. Šrámek a L. Kuba. Brno, 1989, s. 7–13.
- MITTER, P. Možnost aplikace vztahových modelů u názvů restaurací. In: *Acta Onomastica, Ročník 44*. 1. vyd. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2003, s. 48–52.
- *Příruční mluvnice češtiny*. 2.opr.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 799 s. ISBN 80-710-6134-4.
- RAVIK, S., *Pražské hospody: vyprávění o pražských restauracích, pivnicích, vinárnách, kavárnách, krčmách a knajpách*. Vyd. 1. V Praze: Levné knihy KMa, 2006, 487 s. ISBN 80-730-9329-4.
- PETRÁNEK, Jan. Čas uzrál!. In: RAVIK, Slavomír. *Pražské hospody: vyprávění o pražských restauracích, pivnicích, vinárnách, kavárnách, krčmách a knajpách*. Vyd. 1. V Praze: Levné knihy KMa, 2006, s. 7-8. ISBN 80-7309-329-4.
- ŠÍPKOVÁ, M. K jednomu typu názvu podniků. *NŘ*, 1995, roč. 78, s. 223–224.

- ŠMILAUER, V. *Úvod do toponomastiky*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. 219 s.
- ŠMILAUER, V. Třídění pomístních jmen. In: *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, číslo 1-2, ročník XIII. Praha: Místopisná komise ČSAV, 1972, s. 171 – 204.
- ŠRÁMEK R., Urbanonymie a urbonymie. In: *Onomastický zpravodaj ČSAV 31*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1990, s. 68.
- ŠRÁMEK, R.. *Úvod do obecné onomastiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, 191 s., 19 map. ISBN 80-210-2027-x.

8.1 Elektronické zdroje

- ROKYTOVÁ, Lenka. *Současná jména restaurací, hospod, kaváren a barů v Brně* [online]. Brno, 2014 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/322313/pedf_m. Diplomová práce. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Rudolf Šrámek.
- Velká písmena organizací. In: *ÚJČ* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=188&dotaz=organizace>.
- Buddha. In: *ÚJČ* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=buddha&Hledej=Hledej>.

8.1.1 Databáze podniků

- RZ v Praze (okolí: Praha 1). In *Tripadvisor* [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.tripadvisor.cz/Restaurants-g274707-Prague_Bohemia.html.
- RZ v Praze 1. In *Firmy* [online]. [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.firmy.cz/kraj-praha/praha-1?q=restaurace&thru>.
- RZ v Praze 1. In *Restu* [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://praha.restu.cz/?city_part_zip_code=11000.

8.1.2 Zdroje motivací podniků

- Historie domu. In: *Červená sedma* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.cervenasedma.eu/?page_id=6.
- Historie. In: *Konvikt* [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.konviktpub.cz/history.html>.

- Historie. In: *U Krále Karla* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.ukralekarla.cz/cz/hotel/historie-hotelu-na-stare-praze/>.
- Historie. In: *U Maltézských rytířů* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.umaltezskychrytiru.com/cz/>.
- Informace. In: *U Svatého Jana Nepomuckého* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.inepomuk.cz/>.
- Jiná restaurace. In: *Jiná krajina* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://reznicka.jinakrajina.cz/cs/jina-restaurace/>.
- Krčma. In: *U Krále Brabantského* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.krcmabrabant.cz/krcma.php>.
- Nebojte se strašidla. In: *U Chlupatýho ducha* [online]. [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: <http://www.uchlupatyhoducha.cz/>.
- Nejstarší bar v Praze. In: *Americký bar* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.americkybar.cz/cs/interier>.
- Nejstarší bar v Praze. In: *Americký bar* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.americkybar.cz/cs/interier>.
- O Čili baru. In: *Čili* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.cilibar.cz/o-cili-baru/>.
- O nás. In: *A divadlo pokračuje* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://www.adivadlopokracuje.com/a_divadlo_pokracuje/home.html.
- O nás. In: *U Svobodných zednářů* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.usvobodnychzednaru.cz/inpage/o-nas/>.
- Restaurace Plevel. In: *Facebook* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/restauraceplevel>.
- Úvodní strana. In: *Katakomby* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.restauracekatakomby.cz/>.
- Úvodní strana. In: *Kellyxír* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.muzeumpovesti.cz/cz/clanek/79/>.
- Úvodní strana. In: *Lehká hlava* [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.lehkahlava.cz/>.
- Úvodní strana. In: *Národní kavárna* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.narodnikavarna.cz/>.

- Úvodní strana. In: *Století* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://stoleti.cz/>
- Úvodní strana. In: *Tobruk* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.kavarnatobruk.cz/>.
- Úvodní strana. In: *U Golema*. [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.restaurantugolema.cz/index.php>.
- Úvodní strana. In: *U Plebána* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.uplebana.wz.cz/>.
- Úvodní strana. In: *U Veselé basy* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.renopraha.cz/cz>.
- Úvodní strana. In: *U Zavěšenýho kafe* [online]. Aktualizováno 13. 2. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.uzavesenyhokafe.cz/>.
- Úvodní strana. In: *U zpěváků* [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.uzpevacku.cz/>.
- Úvodní strana. In: *Zlaté časy* [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.zlatecasy.cz/>.
- Stará domovní znamení. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10319069852-stara-domovni-znameni/>.
- *Pražská domovní znamení* [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://domovniznameni.chlumsky.eu/>.
- Uličník. In: *Městská část Praha 1* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.praha1.cz/cps/praha-1-ulicnik.html>.
- Balbínova poetická strana. In: *Wikipedia* [online]. Aktualizováno 28. 5. 2014 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pizza#cite_note-1.
- Kavárna Slavia. In: *Wikipedia* [online]. Aktualizováno 4. 8. 2014 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kav%C3%A1rna_Slavia.

Přílohy

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Seznam restauračních zařízení
- Příloha č. 2: Názvy dle počtu slov
- Příloha č. 3: Názvy dle apelativního/propriálního původu
- Příloha č. 4: Názvy dle propriálního původu
- Příloha č. 5: Názvy dle předložek
- Příloha č. 6: Názvy dle motivace
- Příloha č. 7: Seznam zkratk

Příloha č. 1: Seznam restauračních zařízení

Na tomto místě jsou sepsána veškerá česká pojmenování restauračních zařízení v Praze 1 tak, jak se je podařilo nashromáždit. Ve sloupci „motivace“ je v první řadě uvedena motivační kategorie, pod kterou jsme název zařadili. V závorce je poté podrobnější popis konkrétních motivací. Pokud je v tabulce uveden otazník, znamená to, že motivaci nebylo možné zjistit. Je-li motivací několik, jsou řazeny pod sebou.

Název RZ	Motivace
(café) Lávka	Adresa (ulice Novotného lávka)
(hospoda) Lucerna	Budova (palác Lucerna)
A divadlo pokračuje	Host (Vzpomínka na přítele majitelů, stíhače britské RAF, Jana Weinera. V době projektování restaurace ho postihla mozková příhoda. Jeho blízcí při něm seděli, když se po třech dnech probudil, a prohlásil: „A divadlo pokračuje!“ Svou bitvu však prohrál a restauraci nestihl navštívit.) (A divadlo pokračuje: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-08])
A plus	Budova (stejnomený hotel)
A studio Rubín	Budova (stejnomené divadlo)
Adria	Budova (palác Adria)
Afrika	Sortiment (africké jídlo a pití)
Agave	Sortiment (RZ je mexická restaurace a agáve je typická mexická rostlina. Vyrábí se z ní například tequilla.)
Achát	?
Altány Kampa	Adresa (Kampa) Budova (Nápadným znakem budovy je, že k ní náleží i dvě velké prosklené verandy = altány.)
Americký bar	Důležitá skutečnost (RZ je nejstarším barem v Praze. Prý se zde formovaly myšlenky Nového světa. Měly sloužit jako inspirace nově se rodící české demokracii.) (Americký bar: Nejstarší bar v Praze, 2015 [cit. 2015-04-06])
Bambus	Sortiment (RZ je thajská restaurace a bambus je typická thajská plodina.)

bar 1887	Důležitá skutečnost (RZ se nachází v bývalém klášterním refektáři s vysokými klenutými stropy a barokními freskami. Číslice v názvu je rokem jeho přestavby v rámci augustiniánského komplexu.)
bar 69	?
Barbar	Ostatní – slovní hříčka (RZ je bar.)
Blatnička	Sortiment (Nabízí víno Blatel z blatnického vinařství)
Bredovský dvůr	Budova (stejnojmenná budova)
CaféPavlina	Majitelka (jméno současné majitelky)
Cukrkávalimonáda	Sortiment (slovní hříčka)
Černý jelen	Domovní znamení (dům U černého jelena)
Černý orel	Domovní znamení (dům U černého orla)
Čertovka	Adresa (řeka Čertovka)
Červená sedma	Majitel (Tehdejším majitelem byl Jiří Červený, zakladatel stejnojmenného kabaretu.) (Červená sedma: Historie domu, 2015 [cit. 2015-04-06])
Český ráj	Sortiment (česká kuchyně)
Čili	Důležitá skutečnost (Majitelé tak pojmenovali bar potom, co nad ránem zjistili, že zkonsumovali nadměrné množství čili papriček. Čili papričky jsou také častou ingrediencí a interiér je do červena.) (Čili: O čili baru, 2015 [cit. 2015-04-06])
Dobrá čajovna	Ostatní – přímé pojmenování
Dobrá trafika	Ostatní – přímé pojmenování (Kromě trafiky je zde i kavárna a vinárna.)
Domeček	Exteriér, interiér (útulné a malebné prostory)
Druhé patro	Budova (ve druhém patře domu)
Druhej svět	Budova (Dříve zde bylo RZ Český svět.)
Dvořák	Majitel (jméno současného majitele)
Epopěj	Budova (v Obecním domě, na jehož výzdobě se podílel Alfons Mucha, autor Slovanské epopeje.)
Franz Josef	Sortiment (rakouská kuchyně; Franz Josef byl císařem Rakouska-Uherska.)
Franz Kafka	Adresa (náměstí Franze Kafky)
Gotika	? (Prý je zde gotická atmosféra. Nebylo ale zjištěno, z jakého důvodu. Poblíž není gotická památka a ani budova, kde podnik sídlí, není gotická.)
Haškova restaurace U Brejšků	Host (Jaroslav Hašek zde býval častým hostem.) Majitel (jméno současného majitele)
Haštalský dědek	Adresa (ulice Haštalská) „dědek“?

Havelská Koruna	Adresa (ulice Havelská) Budova (Poblíž stával bufet Automat Koruna. I tento podnik funguje formou automatu/samoobsluhy.)
Hegertova cihelna	Budova (stejnomená budova)
Hlávkův dvůr	Budova (v prostorách Hlávkova nadačního domu mecenáše Josefa Hlávky)
Hloupý Honza	? (hostinec hloupý Honza; Tři „h“ v názvu dotváří logo RZ. Přesná motivace ale není známá.)
Hybernia	Adresa (ulice Hyberská)
Jasmínová čajovna	Sortiment (jasmínový čaj)
Jelínkova plzeňská pivnice	Majitelé (Patřila rodině Jelínků.) Sortiment (Plzeňský Prazdroj)
Jericho	Ostatní (Majitel Samuel Moucha je vášnivý umělec. Jméno restaurace vybral podle pozůstatků paláce v palestinském Jerichu.)
Jiná krajina	Sortiment (Snaží se být jiní tím, že pěstují mnoho ingrediencí ve vlastním skleníku.) (Jiná krajina: Jiná restaurace, 2015 [cit. 2015-04-08])
Jo's garáž	Budova (RZ je ve sklepení.) Osoba v provozu (Jo je manželka tehdejšího zakladatele podniku.) Mimo jiné zapracovala podobnost s názvem opery Franka Zappy, Joe's garage.
Kábul	Sortiment (afghánská kuchyně)
Kafičko	Sortiment
Kalina	Osoba v provozu (jméno šéfkuchaře)
Kamenný most	Poloha – jiné (poblíž Karlova mostu)
Kampa park	Adresa (Kampa; Blízko parku, který je její součástí.)
Kampárium	Adresa (Kampa)
Kampus	Host (Částými hosty jsou studenti.)
Katakomy	Důležitá skutečnost (V prostorách se natáčel film Katakomy s Vlastou Burianem. Je zde atmosféra 30. let.) (Katakomy: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-06].)
Katr	Adresa (ulice Věžeňská; Katr je hovorově vězení.)
Kellyxír	Budova (Je součástí Muzea alchymistů a magů. Edward Kelly byl známý anglický alchymista, který pobýval i v Praze.) Sortiment (možnost vyzkoušení „elixírů“) (Kellyxír: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-21])
Klub architektů	?

Kmotra	Sortiment (RZ je italská pizzerie a v Itálii jsou mafiáni známí jako kmotři.)
Kobra	Ostatní – zvíře (Majitel si dal do znaku kobru a tvrdí, že: „V Kobře je dobře.“)
Kočár z Vídně	Exteriér (Dvůr zdobí skutečný kočár.) Sortiment (rakouská kuchyně)
Kolíbka	Sortiment (Majitelé myslí i na hosty s dětmi. Nabízí „baby parking“ = hlídání dětí.)
Kolonial	Interiér (interiér s cyklistickou projekcí)
Konírna (bar)	Budova (bývalá konírna; Stoly jsou osazeny vedle originálních žlabů.)
Konírna (restaurant)	Budova (Nalézalo se zde ustájení asi pro 15 koní.)
Konvikt	Důležitá skutečnost (latinsky convivere = společně žít; Vztahuje se k době, kdy tu společně bydleli jezuité.) (Konvikt: Historie, 2015 [cit. 2015-04-05])
Kotleta	Sortiment (masové speciality)
Kozička	Adresa (ulice Kozi)
Krčma	Ostatní – přímé pojmenování
Kyvadlo	Adresa (ulice V Jámě; inspirace názvem díla Jáma a kyvadlo Edgara Alana Poea)
Lehká hlava	Sortiment (Neprodává se zde tvrdý alkohol, nekuřácká, vegetariánská.) (Lehká hlava: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-05])
Lokál Dlouhá	Adresa (ulice Dlouhá) Lokál je název restaurační sítě.
Louvre	Sortiment (Součástí této kavárny je Galerie fotografie Louvre.)
Lví dvůr	Budova (V minulosti se zde chovali lvi.)
M1	Adresa (ulice Masná 1)
Malá ryba	Majitel (nakladatelství Rybka Publishers)
Malostranská beseda	Adresa (Malostranské náměstí)
Malostranská pivnice	Adresa (Malá Strana)
Malý buddha	Interiér (Majitel se aktivně zajímá o buddhismus, viz i interiér plný zlatých sošek buddhů a podobně.)
Malý Vinograf, Velký Vinograf	Ostatní – slovní hříčka (vinárna + graf)
Marathon	?
Maso a kobliha	Sortiment (Jsou řeznickou hospodu a jako dezert nabízí koblihy s vanilkovým krémem.)
Meloun	Domovní znamení (dům U Zlatého melounu)
Michal	?
Mikulka	Majitel (jméno současného majitele)

Mincovna	Budova (V objektu se v 18. a 19. století skutečně razily mince.)
Mlejnice	Budova (Dům, kde je RZ, dříve patřil rodině Václava Sovy, majitele mlýnů na pražské Kampě.)
Mlýnec	Budova (Dříve zde stával mlýn.)
Mlýnská	Budova (Nachází se v prvním patře mlýnu na řece Čertovka.)
Modrá zahrada	?
Modrý orel	Domovní znamení (dům U Modrého orla)
Modrý zub	Sortiment (Nabízí „něco na zub“ z moře = modrá barva.)
Mona Lisa	?
Monarchie	Sortiment (speciality z dob Rakouska-Uherska.)
Montmartre	Sortiment (Založil kabaretiér a světoběžník, Josef Waltner. Podnik byl původně kabaretem a šantánem, jméno tedy dostal po kabaretu Moulin Rouge, který stojí v pařížské čtvrti Montmartre.)
Mozart	Sortiment (Pořádají se zde koncerty vážné hudby.)
Můstek	Adresa (ulice Na Můstku)
Muzeum	Budova (Národní muzeum)
Myšák	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
N11	Adresa (ulice Národní 11)
Na Blbym místě	Adresa (Není na příliš atraktivním místě.)
Na Klárově	Adresa (náměstí Klárov)
Na Ovocném trhu	Adresa (náměstí Ovocný trh)
Nad Čertovkou	Adresa (řeka Čertovka)
Národní kavárna	Důležitá skutečnost (Na místě, které bylo svědkem společenského a kulturního dění už od konce 19. století, kdy byla kavárna založena. Životy mnohých hostů se staly inspirací literárních děl. Těšila se přízni Karla Čapka, Jana Masaryka, Jaroslava Seiferta a mnoha dalších.) (Národní kavárna: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-04])
Naše maso	Sortiment (masové speciality)
Neb.o	Majitel (Majitel se jmenuje Ben = zrcadlově „neb“ + o = Neb.o.)
Nebozízek	Adresa (zahrada Nebozízek)
Nevinný bar Gecko	Důležitá skutečnost (Na tabuli u restaurace s názvem vinný lístek někdo dopsal „ne“vinný, což se líbilo majiteli.)

	Ostatní – zvíře (Sestra majitele žije v Austrálii a majitel si oblíbil tamní zvířátko gekona.)
Novoměstský pivovar	Adresa (Nové Město)
Občanská plovárna	Budova (ve stejnojmenné budově)
Ostrovní	Adresa (ulice Ostrovní)
Osvěžovna	Sortiment (Nabízí osvěžení.)
Palác Lažanských	Budova (stejnojmenný palác)
Palanda	Ostatní (Nemá zvláštní opodstatnění.)
Parnas	? (Parnas je mytologické pohoří nacházející se v Řecku. Není ale známo, proč byl podnik pojmenován podle něj.)
Peklo	Budova (Restaurace je ve sklepních prostorách.)
Perly Asie	Sortiment (čínské speciality)
Petřínské terasy	Adresa (Petřín) Budova (Součástí budovy jsou rozsáhlé terasy.)
Platina	Interiér (v odstínech platiny)
Platýz	Budova (v paláci Platýz)
Plevel	Sortiment (Veganské a vitariánské speciality, jejichž základem je zelenina, semena, klíčky a jiné.)
Plzeňská restaurace	Sortiment (Plzeňský Prazdroj)
Plzeňská rychta	Sortiment (Plzeňský Prazdroj)
Pod Petřínem	Adresa (Petřín)
Pod věží	Poloha – jiné (pod malostranskou věží Karlova mostu)
Popocatepetl	Ostatní – slovní hříčka (sopka Popocatepetl + cafe)
Poříčská šatlava	Adresa (ulice Na Poříčí)
Postel	Ostatní (Nemá zvláštní opodstatnění. Přišlo jim vtipné říkat: „Sejdeme se v posteli.“)
Potrefená husa (sít': v centru jsou tři)	?
Pražská knajpa	Adresa (Praha)
Pražský most	Poloha – jiné (Karlův most)
Profesní dům	Budova (v konferenčním, společenském a výukovém centru zvaném Profesní dům Univerzity Karlovy)
Propaganda	Důležitá skutečnost (Majitelům není lhostejná společenská a politická situace v ČR. Při poslední volbě otevřeně podpořili Karla Schwarzenberga.)
Příčný řez	Adresa (ulice Příčná)
Puškin	Majitel (Majitel je prý potomkem ruského literáta A. S. Puškina.)
restaurace 22	Adresa (Národní 22)
restaurant-café Svatého Václava	Adresa (Václavské náměstí)
Růžová čajovna	Adresa (ulice Růžová)

Rybářský klub	Sortiment (rybí speciality)
Rybí trh	Sortiment (prodej a konzumace ryb)
Rybka	Majitel (nakladatelství Rybka Publishers)
Salmovský palác	Budova (stejnomený palác)
Sedm konšelů	?
Setkání	Sortiment (Je místem setkání.)
Slavia	Důležitá skutečnost (Inspirováno myšlenkou slovan- ské národnosti a českým vlastenectvím. Stojí naproti Národnímu divadlu.) (Wikipedie: Kavárna Slavia, 2015 [cit. 2015-04-05])
Sluneční terasa T-Anker	Budova (na střeše Obchodního domu Kotva) Sortiment (T-Anker je značka piva, které točí.)
Solidní jistota	Sortiment (Slibuje jistotu solidního klubu.)
Sovovy mlýny	Budova (stejnomená budova)
Staré časy	Budova (ve sklepech ze 14. století) Sortiment (převážně staročeská kuchyně)
Staromáček	Adresa (Staroměstské náměstí)
Staroměstská restaurace	Adresa (Staroměstské náměstí)
Století	Interiér (více než stoletá výzdoba a obrazy inspirované rudolfínskou dobou) (Století: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-06])
Střelecký ostrov	Adresa (Střelecký ostrov)
Suterén	Budova (v suterénu domu)
Šachový Václavák	Adresa (Václavské náměstí) Sortiment (Prodávají šachové propriety, pořádají ša- chové hry a akce.)
Štupartská	Adresa (ulice Štupartská)
Terasa U Prince	Domovní znamení (dům U Prince) Budova (na terase)
Terasa U Zlaté studně	Domovní znamení (dům U Zlaté studně) Budova (na terase)
Titanic	? (možná dle exteriéru/interiéru)
Tkalcovský dvůr	Budova (bývalá tkalcovská dílna)
Tlustá koala	Sortiment (RZ je zaměřená na jedlíky.) koala?
Tlustá myš	?
Tobruk	Host (Na počest pplk.. Ladislava Prchaly, věrného denního hosta sesterské kavárny Zanzibar v Praze 2. Za druhé světové války působil v Tobruku.) (Tobruk: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-06])
Tragédie	Budova (v divadle Komédie = slovní hříčka)

Trilobit	Důležitá skutečnost (Při budování restaurace se našel v kamenu trilobit.)
Triton	Interiér (Triton = řecký bůh; V prostoru RZ nalezneme výjevy a symboliku z řecké mytologie.)
Tři století	?
Týnská literární kavárna	Adresa (ulice Týnská) Sortiment (Nabízí k četbě mnoho knih.)
U Bakaláře	Budova (v budově Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy)
U Balbínů	Osobnost (Hlásí se k odkazu kněze a vlastence Bohuslava Balbína. V Balbínově poetické hospůdce v Praze 2 vznikla Balbínova poetická strana s recesistickým zaměřením.) (Wikipedie: Balbínova poetická strana, 2015 [cit. 2015-04-06])
U Balouna	Interiér (Podle tlusté postavy ze Švejka, Balouna, který „sní vše, na co přijde“. Je maskot podniku, interiér vyzdoben švejkovskými motivy.)
U Betlémské kaple	Budova (u Betlémské kaple)
U Bílé kuželky	Domovní znamení (dům U Bílé kuželky)
U Bílého preclíku	Domovní znamení (dům U Bílého preclíku)
U Bonaparta	Osobnost (Scházeli se zde bonapartisté.)
U Bronců	Majitel (jméno současného majitele)
U Bubeníčků	Interiér (staročeské malby vojenských bubeníků)
U Budovce	Majitel (tehdejší majitelem český šlechtic Václav Budovec z Budova)
U Bukanýra	Poloha – jiné (bukanýr = pirát; Restaurace je na lodi.)
U Císařů	Interiér (Svého času zde byly obrazy císařů, například Karla IV.)
U Černého slunce	Domovní znamení (dům U Černého slunce)
U Čerta	Domovní znamení (dům U Čerta)
U Červené židle	Domovní znamení (dům U červené židle)
U Červeného kola	Domovní znamení (dům U Červeného kola)
U Českých pánů	Interiér (vlajky, znaky, brnění; Odkaz na popravu dvaceti sedmi českých pánů na Staroměstském náměstí. Majitel má rád historii a vzdává hold českým rytířům)
U Dominikána	Budova (v budově bývalého Dominikánského kláštera)
U Dvou koček	Domovní znamení (dům U Dvou koček)
U Dvou sester	Budova (V blízkosti se nachází sesterská restaurace.)
U Dvou slunců	Domovní znamení (dům U Dvou slunců)
U Dvou srdcí	Domovní znamení (dům U Dvou srdcí)

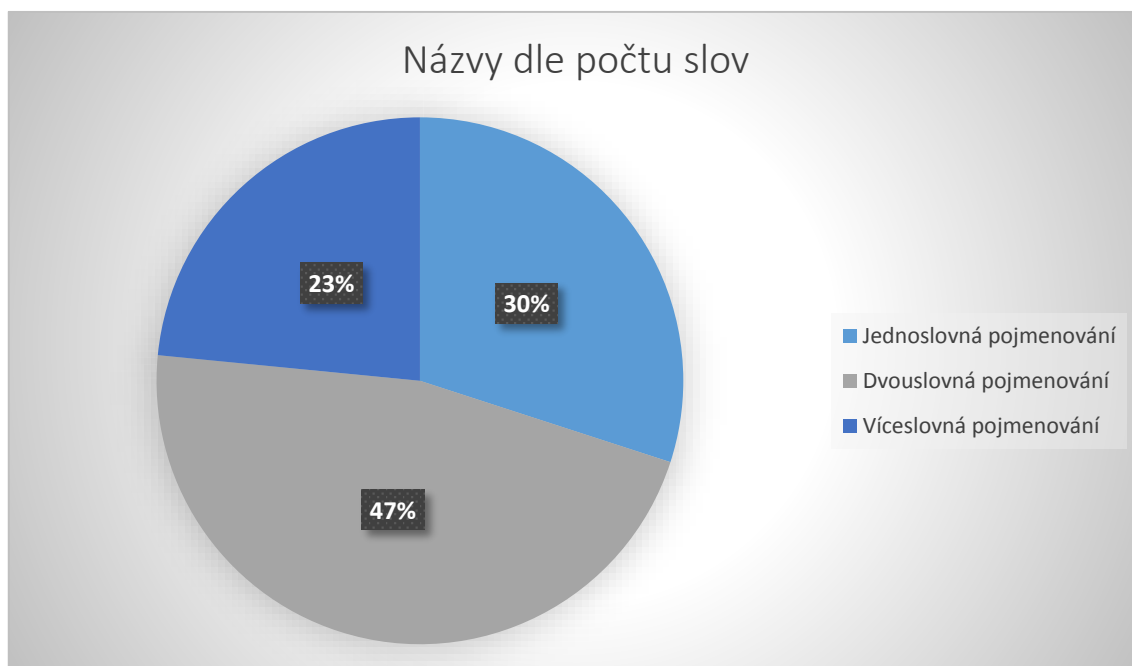
U Dvou velbloudů	Domovní znamení (dům U Dvou velbloudů)
U Džběru	Domovní znamení (dům U Džběru)
U Filů	Majitel (jméno tehdejších majitelů)
U Fleků	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
U Glaubiců	Majitel (zakladatelem primátor Bartoloměj Glaubic)
U Golema	Adresa (Dle mytologické postavy golema, sluhy Rabina Yehudi Löwiho a ochránce židovského města pražského, kde se RZ nachází.) (U Golema: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-06])
U Hrocha	?
U Chlupatého ducha	Postava (Podle povídky o chlupatém duchovi, který byl prý několikrát spatřen v ulici, kde se RZ nachází.) (U Chlupatého ducha: Nebojte se strašidla, 2015 [cit. 2015-04-09])
U Jindřišské věže	Poloha – jiné (u Jindřišské věže)
U Kamenného stolu	Domovní znamení (dům U Kamenného stolu)
U Karla	?
U Kata	Budova (V domě, kde je RZ, žil dříve kat Jan Mydlář.)
U Klimenta	Budova (u kostela svatého Klimenta)
U Kocoura	Domovní znamení (dům U Kocoura)
U Kotvy	Majitel (Tehdejší majitel byl námořníkem.)
U Krále Brabantského	Osobnost (Chodili sem prý i králové, například Jan I. Brabantský. Dlouholetá tradice.) (U Krále Brabantského: Krčma, 2015 [cit. 2015-04-06])
U Krále Karla	Budova (Dům, ve kterém je i restaurace, byl součástí královské cesty, po které projížděli nastávající čeští králové ke korunovaci) (U Krále Karla: Historie, 2015 [cit. 2015-04-08])
U Kříže	Domovní znamení (dům U Kříže)
U Kunštátů	Majitel (tehdejší majitelé páni z Kunštátu)
U Labutí	Domovní znamení (dům U Labutí)
U Magistra Kelly	? (Podle anglického alchymisty opředěného mnoha historkami a mýty, který pobýval i v Praze, Edwarda Kellyho. Proč podle něj ale nebylo zjištěno.)
U Malé velryby	Domovní znamení (dům U Malé velryby)
U Malířů	Majitel (Tehdejší majitel byl malířem.)
U Maltézských rytířů	Budova (V domě U Černého koně, který byl kdysi majetkem Maltézského kláštera. V jejich dvoře byla také sladovna.) (U Maltézských rytířů: Historie, 2015 [cit. 2015-04-08])
U Matěje Kotrby	Majitel (jméno tehdejšího majitele)

U Mecenáše	? (Nedochovalo se, kdo byl tímto mecenášem.)
U Medvídků	Domovní znamení (dům U Medvídků)
U Mlynáře	Budova (Dům, ve kterém se RZ nachází, kdysi stával u starého mlýna.)
U Modré boty	Domovní znamení (dům U Modré boty)
U Modré kachničky I, II	Domovní znamení jedné z dvou poboček (dům U Modré kachny)
U Parlamentu	? (Podnik prý sídlí nedaleko Poslanecké sněmovny. Ta je ale přes řeku asi 15 minut pěšky. Není jisté, zda byla motivace sdělena správně.)
U Patrona	Sortiment (Gambrinus, v překladu též patron, byl historicky doložený patron piva a předseda pivovarnického cechu.)
U Pavouka	?
U Pinkasů	Majitel (jméno zakladatele)
U Pivrnce	Interiér (Ruda Pivrnec je kreslená postavička kreslíře Petra Urbana, jehož kresbami je vyzdoben interiér.)
U Plebána	Budova (plebán = farář; Na náměstí stával dříve kostel svatého Filipa, který sloužil jako fara.) (U Plebána: Úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-06])
U Pravdů	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
U Provaznice	Adresa (ulice Provaznická)
U Rudolfina	Budova (kousek od Rudolfina)
U Rumpálu	?
U Sedmi švábů	? (Podle takzvaných „švábských rytířů“. Proč sedmi a proč tato motivace však nebylo zjištěno.)
U Schnellů	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
U Slabé vůle	Důležitá skutečnost (Majitel si kdysi umanul otevřít restauraci. Měl silnou vůli. K jejímu názvu ho motivoval opak, tedy slabá vůle.)
U Staré paní	Domovní znamení (dům U Staré paní)
U Staré pošty	Budova (V blízkosti je skutečně stará pošta.)
U Staré studny	Interiér (RZ je ve sklepení domu ze 14. století, kde je skutečně dodnes studna.)
U Supa	Domovní znamení (dům U Supa)
U Svatého Jana Nepomuckého	Budova (Na počest svätci, jehož ostatky jsou uloženy v nedalekém Chrámě svätého Víta.) (U Svatého Jana Nepomuckého: Informace, 2015 [cit. 2015-04-06])
U Svatého Vojtěcha	Budova (u kostela svätého Vojtěcha)

U Svobodných zednářů	Interiér (Interiér je tvořen dobovými prvky se zaměřením na hledání svobodných zednářů. Svobodní zednáři byli v 18. století tajnou neveřejnou skupinou, která se snažila o zdokonalování a sbratření lidstva, a je opředena řadou mýtů.) (U Svobodných zednářů: O nás, 2015 [cit. 2015-04-08])
U Špirků	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
U Šuterů	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
U Švejků	Host (Restauraci navštěvoval Jaroslav Hašek, který v kasárnách na Újezdě roku 1913 sloužil.)
U Templáře	Interiér (Součástí interiéru je templářská studna.)
U Tří houslíček	Domovní znamení (dům U Tří houslíček)
U Tří růží	Domovní znamení (dům U Tří růží)
U Tří zlatých hvězd	Domovní znamení (dům U Tří zlatých hvězd)
U Tří zlatých lvů	Domovní znamení (dům U Tří zlatých lvů)
U Tří zlatých trojek	Domovní znamení (dům U Tří zlatých trojek)
U Tří zvonků	Domovní znamení (dům U Tří zvonků)
U Týna	Budova (u Týnského chrámu)
U Vejvodů	Majitel (jméno tehdejšího majitele)
U Veselé basy	Interiér (Vyzdoben starými hudebními nástroji.)
U Zavěšeného kafe	sortiment („ <i>Víte, co to je zavěšený kafe? Nevíte? Tak to přijde pán do kavárny, vypije kávu a povídá: „Platím dvě kávy – tu, co jsem vypil, a jednu zavěšenou.“ Přijde jinej pán, nemá peníze, tak povídá: „Není tady nějaký zavěšený kafe?“ Když je, tak ho vypije, a jde domů.</i> “ – Jan Burian, syn avantgardního umělce E. F. Buriana. „Zavěšený kafe“ je v podstatě současný kavárenský trend. Burian o něm takto psal ve fejetonu Lidových novin.) (U Zavěšeného kafe: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-21])
U Zeleného čaje	Sortiment (zelený čaj)
U Zeleného stromu	Exteriér (strom na zahrádce)
U Zlaté hrušky	Domovní znamení (dům U Zlaté hrušky)
U Zlaté konvice	Důležitá skutečnost (RZ je v prostorách románských a gotických sklepů ze 14. století. Dříve se zde nápoje podávali v cínových konvicích. Zlatá proto, že to zní honosněji než cínová.)
U Zlaté podkovy	Domovní znamení (dům U Zlaté podkovy)
U Zlaté trumpety	Sortiment (Restaurace je součástí jazz clubu.)
U Zlatého hada	Domovní znamení (dům U Zlatého hada)
U Zlatého kohouta	Domovní znamení (dům U Zlatého kohouta)

U Zlatého preclíku	Domovní znamení (dům U Zlatého preclíku)
U Zlatého tygra	Domovní znamení (dům U Zlatého tygra)
U Zlatých nůžek	Domovní znamení (dům U Zlatých nůžek)
U Zpěváčků	Host (K návštěvníkům dříve patřili i pěvci Národního divadla.) (U Zpěváčků: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-05])
V Cípu	Adresa (ulice V Cípu)
V Kolkovně	Adresa (ulice V Kolkovně)
V Zátíší	Adresa (v zátíší uliček Starého města)
Václavka	Adresa (Václavské náměstí)
Vagon (kafe)	Interiér (První majitel měl zálibu ve vlacích a drahách, viz také interiér a například „nápojový řád“.)
Valašská pivnice	Sortiment (piva z valašského pivovaru)
Ve Staré radnici	Budova (Skutečně zde bývala radnice.)
Velká klášterní restaurace	Budova (u kláštera Premonstrátů na Strahově)
Velryba	?
Vojanův dvůr	Budova (Dvůr je v blízkosti domu, kde se narodil slavný herec Národního divadla, Eduard Vojan.)
Vysoký dům 99	Budova (RZ sídlí v domě, který je vyšší oproti těm ve svém okolí.) Důležitá skutečnost (RZ byla založena roku 1999.)
Výtopna	Sortiment (Výtopna je budova sloužící k přepravě prvních lokomotiv na službu a v RZ přivázejí na stůl pití a jídlo modely vláček.)
Vzorkovna	Sortiment (možnost ochutnat různé „vzorky“ jídla, piva, hudby)
Zlatá lyra	Domovní znamení (dům u Zlaté lyry)
Zlatá Praha	Adresa (město) Interiér (Nabízí panoramatické výhledy na Prahu. Interiér zdobí zlaté doplňky.)
Zlatá ulička	Interiér (Inspirován architekturou Zlaté uličky u Pražského hradu.)
Zlaté časy	Sortiment (Majitelé chtějí, abychom si zde užívali skvělou muziku, výborně zásobenou vinotéku, pozorný personál a neopakovatelnou atmosféru zlatých časů.) (Zlaté časy: úvodní strana, 2015 [cit. 2015-04-05])
Zvonice	Poloha – jiné (přímo v původní gotické zvonici věže)

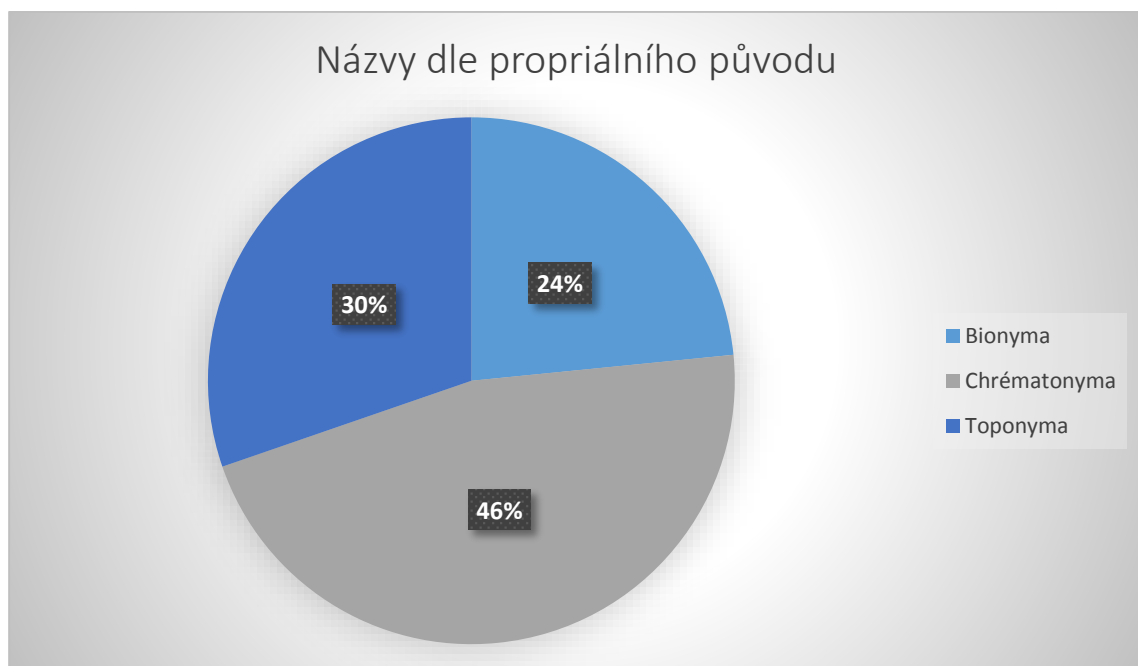
Příloha č. 2

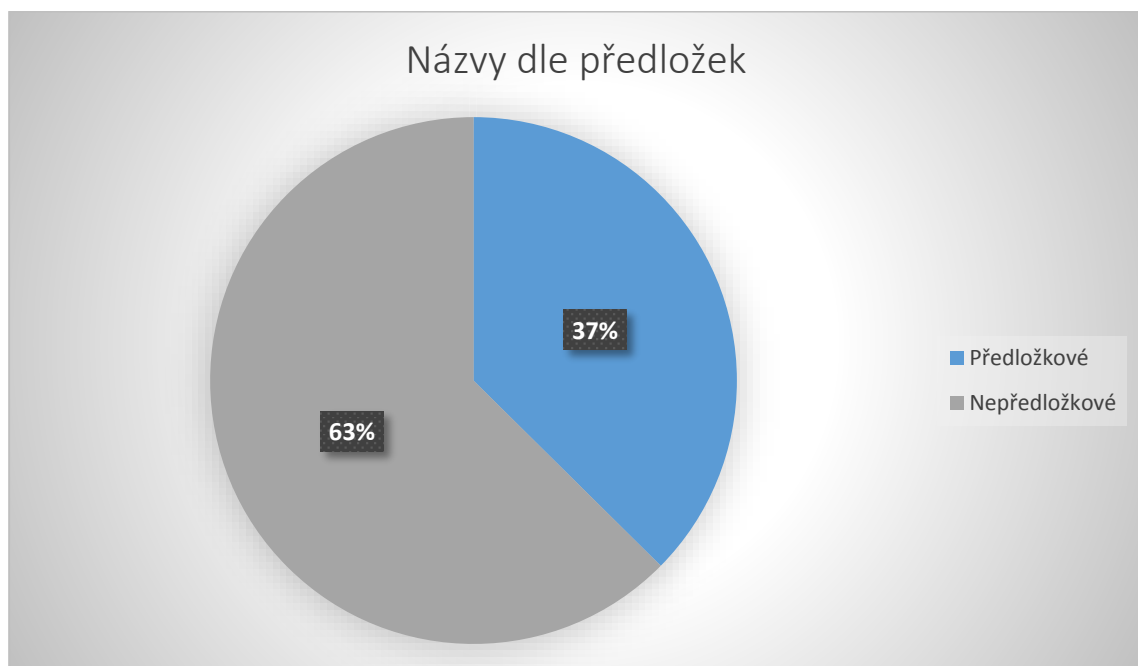
Příloha č. 3

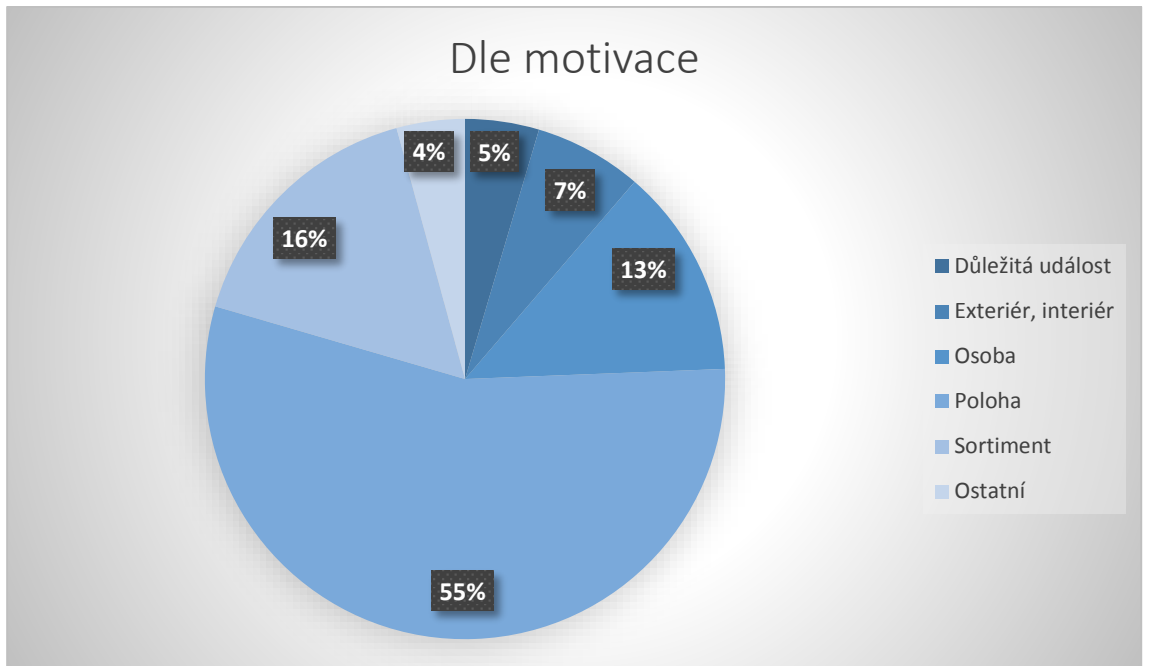
Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7: Seznam zkratk

- č. – číslo
- OD – Obecní dům
- PČP – Pravidla českého pravopisu
- př. – příklad
- RZ – restaurační zařízení
- ÚJČ – Ústav pro jazyk český
- VJ – vlastní jména
- VM – vztahový model